

Förbättrad uppföljning av skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning

Förslag på utveckling av Arbetsförmedlingens uppföljning

Arbetsförmedlingen
Författare: Jenny Tägtström, Eva-Lotta Andersson
Datum: 2023-05-23
Dnr: Af-2022/0028 6481
Arbetsförmedlingen analys 2023: 7

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.2 Varför ska Arbetsförmedlingen samverka med skolan?	8
1.2.1 Situationen på arbetsmarknaden för unga med funktionsnedsättning	8
1.2.1 Kort om studier av insatser för unga med funktionsnedsättning	9
1.2.2 En inkluderande politik	10
1.2.3 Arbetsförmedlingens sektorsansvar och ansvar om samverkan	11
1.3 Rapportens disposition	11
2 Om skolsamverkan	12
2.1 En översiktlig beskrivning av skolsamverkan	13
2.2 ESF-projektet Samstart utvecklar skolsamverkan	13
2.2.1 Arbetsmetoder inom Samstart	14
2.2.2 Arbete i Samstart för att utveckla skolsamverkan	15
2.2.3 Utveckling och uppföljning av överenskommelser med kommuner	16
3 Målgrupp, behov och resurser	17
3.1 Vilka elever ingår i målgruppen för skolsamverkan?	17
3.1.1 Förslag: Genomför fördjupad analys av målgruppen	18
3.2 Hur stort är behovet av skolsamverkan?	18
3.2.1 Förslag: Följ upp hur stor andel av eleverna som deltar i skolsamverkan	19
3.3 Planera och följ upp behov av resurser för skolsamverkan	19
3.3.1 Förslag: Utveckla modell för att beräkna och följa upp resurser ...	20
4 Behov av tillförlitlig deltagarstatistik för uppföljning av skolsamverkan	21
4.1 Brister i registrering av deltagare i ordinarie skolsamverkan idag	21
4.2 Registrering av deltagare i Samstart	22
4.3 Information som bör samlas in vid registrering av deltagare i skolsamverkan	22
4.3.1 Start- och slutdatum för deltagande i skolsamverkan	22
4.3.2 Uppgifter om skolan	23
4.3.3 Beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång	25
4.3.1 Dokumenterad funktionsnedsättning	25
4.4 Behov av tillgänglig statistik internt och externt	26
4.5 Förslag: Skapa förutsättningar för och tillgång till statistik av god kvalitet	26

4.5.1	Utred nytt sätt att registrera deltagare i skolsamverkan	26
4.5.2	Utred hur nya uppgifter kan samlas in	27
4.5.3	Tillgängliggör statistik om skolsamverkan	27
5	Registrering av sökandekategori.....	27
5.1	Sökandekategori för elever i skolsamverkan	27
5.2	Behov av ny sökandekategori för studerande?	28
5.3	Förslag: Se över behov och tilldelning av sökandekategorier för elever i skolsamverkan	28
6	Uppföljning av vilket stöd eleven får inom skolsamverkan.....	29
6.1	Stöd genom vägledning och information.....	29
6.2	Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS).....	29
6.3	Stöd vid arbetsplatsförlagt lärande.....	30
6.4	Förslag: Följ upp stödinsatser som ges inom skolsamverkan	30
7	Uppföljning av insatser och resultat efter skolsamverkan	31
7.1	Stödinsatser efter skolsamverkan.....	31
7.2	Uppföljning av progression, mål och resultat.....	32
7.3	Förslag: Följ upp stöd och resultat efter skolsamverkan	33
8	Uppföljning av skolornas erfarenhet av skolsamverkan	34
8.1	Förslag: Följ upp skolornas kännedom om och erfarenhet av skolsamverkan	35
9	Uppföljning av vissa mål och metoder inom Samstart	35
9.1	Målet att eleven har planering för nästa steg när skolan slutar.....	35
9.1.1	Förslag: Uppföljning av elevens mål och planering vid skolslut.....	35
9.2	Ungdomarna får stöd i en sammanhållen process	35
9.2.1	Forskningsstöd och fortsatt utvecklingsarbete	36
9.2.2	Förslag: Fördjupad studie om den sammanhållna processen	38
9.3	Utveckla förutsättningar och uppföljning av vägledning.....	38
9.3.1	Förslag: Utred hur vägledning kan stärkas.....	39
10	Summering av förslag.....	39
10.1	Förslag på prioriterad utveckling av uppföljning och utredning.....	39
10.1.1	Skapa förutsättningar för statistik av god kvalitet	39
10.1.2	Tillgängliggör statistik om skolsamverkan	39
10.1.3	Genomför fördjupad målgruppsanalys	40
10.2	Förslag på utveckling av uppföljning på längre sikt	40
10.3	Förslag på fördjupade studier	41
10.4	Förslag på fördjupade studier på längre sikt	41
11	Avslutande diskussion	42
12	Källförteckning.....	44

Sammanfattning

Skolsamverkan innebär att Arbetsförmedlingen ska samverka med skolor om elever (16–29 år) med funktionsnedsättning för att underlätta övergången från skola till arbetsliv. Skolsamverkan är ett uppdrag som vänder sig till unga i behov av stöd. Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten specificerar uppdraget. Här står att stödet inom skolsamverkan ska ges i form av vägledning och information.¹

Syftet med rapporten är att skapa underlag för och ge förslag till utveckling av uppföljning av skolsamverkan. Vi ser närmare på vad som är viktigt för att myndigheten ska kunna följa upp och utvärdera uppdraget på ett ändamålsenligt sätt, bland annat för att försäkra en likvärdig tillgång för deltagande och insatser. En slutsats är att det idag saknas grundläggande förutsättningar för uppföljning av skolsamverkan och att det finns stort behov av att skapa förutsättningar för löpande uppföljning.

Förslag på prioriterad utveckling och utredning

Skapa förutsättningar för statistik av god kvalitet

Utred möjligheten till en mer tillförlitlig registrering av deltagare i skolsamverkan. Det är den viktigaste utvecklingsfrågan för uppföljning av skolsamverkan och en förutsättning för tillgång till statistik av god kvalitet. Utred även hur nya uppgifter om bland annat skolan kan samlas in.

Tillgängliggör statistik om skolsamverkan

När Arbetsförmedlingen har tillgång till tillförlitlig statistik om skolsamverkan kan den göras tillgänglig för uppföljning och styrning av verksamheten. Myndigheten behöver se över vilka variabler som ska följas upp i löpande månadsstatistik internt. Det kan även vara relevant att beakta vilka behov av statistik externa intressenter kan ha.

Genomför fördjupad målgruppsanalys

En fördjupad målgruppsanalys ger myndigheten underlag för att klargöra Arbetsförmedlingens tolkning av de förordningar som styr skolsamverkan. En viktig fråga är vilka skolformer som ska ingå i målgruppen för skolsamverkan.

¹ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 16§ och Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §.

Fler förslag på utveckling av uppföljning

Förutom våra prioriterade förslag lyfter vi fram fler möjligheter till utveckling. I rapporten presenterar vi förslag till fördjupade studier med direkt koppling till uppföljning av skolsamverkan men också av betydelse för myndighetens arbete med skolsamverkan mer generellt.

Samtliga förslag summeras i kapitel 10. Förslagen i sin helhet finns i de olika kapitlen om utveckling av uppföljning av skolsamverkan och förslag om fördjupade studier, se kapitel 3–9. En del förslag är angelägna att arbeta med i nuläget, andra har en längre tidshorisont. För att genomföra förslag om utredning och utveckling krävs att myndigheten har resurser som kan läggas på uppgiften och att utveckling av skolsamverkan prioriteras. Förslag om utredning och utveckling kan också beröra behov av utveckling och resurser hos andra aktörer. Här lyfter vi ett axplock av förslagen:

- Arbetsförmedlingen bör integrera skolsamverkan i den produktionsplaneringsmodell som utvecklas för att uppskatta och följa upp resurser. Det skulle ge en tydligare bild av vilka resurser som behövs för att bedriva skolsamverkan och skapa förutsättningar för planering av verksamheten.
- Fortsätt inom ESF-projektet Samstart att utveckla metoder för att följa upp målet att eleven känner till nästa steg när skolan slutar och är trygg i planeringen. Målet är ett viktigt syfte med skolsamverkan och uppföljningen ger underlag för att utvärdera om målet är relevant att implementera i ordinarie skolsamverkan.
- För att kunna ta ställning till Samstarts arbets sätt med en sammanhållen process och betydelsen av stödet för deltagarna föreslår vi att myndigheten undersöker arbetssättet mer ingående. Det finns en rad viktiga frågor att belysa i en sådan studie, exempelvis resurseffektivitet, betydelsen av att inte byta handläggare, likvärdighet och tillgång till stödinsatser samt bemötande och delaktighet.
- Arbetsförmedlingen kan även utforska verktyg för att följa upp progression i närmande till arbetsmarknaden. Ett förslag är att utforska om den typ av enkäter som använts inom BIP-projektet² kan utformas och användas för uppföljning av progression av ungdomar som deltagit i skolsamverkan. Arbetsförmedlingen kan även se över möjligheten att använda information om studier för att följa stegen mot arbete, exempelvis studiestart och genomförda studier.

När det finns tillgång till tillförlitlig deltagarstatistik kan Arbetsförmedlingen löpande följa upp vilka som deltar i skolsamverkan och vilka stödinsatser de får under och efter skolsamverkan. Det blir också möjligt att följa upp övergångar till studier och arbete. För att få ökad kunskap om behovet av skolsamverkan kan Arbetsförmedlingen regelbundet följa upp hur stor andel av eleverna i aktuella skolformer som deltar i skolsamverkan.

Skolsamverkan som det bedrivs idag präglas av skillnader i utförande, målgrupp och dedikerade resurser. Samstart är Arbetsförmedlingens utvecklingsprojekt för att arbeta med de brister som finns inom uppdraget idag och förbättra förutsättningarna för skolsamverkan i framtiden. En del av projektets ambitioner handlar om att förbättra statistik och uppföljning av skolsamverkan. Den här rapporten är en del av det arbetet.

---

² Läs mer om BIP-projektet i avsnitt 9.2.1. Forskningsstöd och fortsatt utvecklingsarbete

1 Inledning

I den här rapporten ger vi förslag på hur Arbetsförmedlingen kan utveckla sin uppföljning av skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning. Uppföljning är en viktig del av styrningen av myndigheten. Den ska säkra att förordningar följs, planerade aktiviteter genomförs och att eventuella avvikelser hanteras så att uppsatta mål nås.

Förbättrad uppföljning ger ett bredare kunskapsunderlag för att utveckla skolsamverkan både inom Arbetsförmedlingens verksamhet och i samverkan med andra aktörer. Förbättrad uppföljning av skolsamverkan bidrar också till Arbetsförmedlingens generella arbete med att stärka uppföljningen av funktionshinderspolitiken.³

För att uppföljningen ska fylla sitt syfte behöver statistiken vara tillförlitlig. Från en korrekt registrerad deltagarstatistik kan vi se vilka elever vi når, vilka skolor och kommuner myndigheten samverkar med, vilka insatser eleverna får under skolsamverkan och vilka övergångar de gör efter skolsamverkan. Utifrån statistiken kan vi upptäcka avvikelser och utvecklingsbehov. Idag finns emellertid stora brister i deltagarstatistiken för skolsamverkan vilket innebär att den inte används för att beskriva arbetet med uppdraget. Det saknas även andra former av uppföljning av skolsamverkan till exempel kopplat till resurser eller insatser. En slutsats från arbetet med rapporten är att det idag saknas grundläggande förutsättningar för uppföljning av skolsamverkan och att det finns stort behov av att skapa förutsättningar för löpande uppföljning.

Skolsamverkan är förordningsstyrd och en obligatorisk uppgift för myndigheten.⁴ Syftet med skolsamverkan är att unga med funktionsnedsättning som är i behov av stöd i övergången från utbildning till arbete ska kunna få det från Arbetsförmedlingen redan under skoltiden. Samverkan med skolan blir därmed en möjlighet för att tidigt identifiera ungdomar med funktionsnedsättning i behov av stöd.

Samstart är Arbetsförmedlingens projekt att utveckla och förbättra skolsamverkan. Projektet finansieras av Arbetsförmedlingen och Europeiska socialfonden, det startade 2019 och pågår till 2026. Inom projektet utvecklar de arbetsmetoder, processer och strukturer för att förbättra skolsamverkan samt att skapa tydlighet kring vad uppdraget består av. Ambitionen är att skapa förutsättningar för ökad enhetlighet i utförandet och på sikt bidra till ökad sysselsättning för unga med funktionsnedsättning. Ett delmål i Samstart är att bidra med kunskap för att utveckla en nationell uppföljning av skolsamverkan.⁵

Den här rapporten har tagits fram av Arbetsförmedlingens analysavdelning efter förfrågan från Samstarts projektledning. Skolsamverkan är en fråga som överlappar flera myndigheters ansvarsområden, samverkan och gemensamma uppdrag underlättar för att få till en bra process. Rapporten fokuserar på vad Arbetsförmedlingen behöver göra internt för att utveckla uppföljningen av skolsamverkan.

---

³ Regeringsbeslut Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken 2021 - 2031, Regeringsbeslut 2021-09-23. S2019/02213, S2021/06595.

⁴ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 16§ och Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §.

⁵ Arbetsförmedlingen (2022): Projektansökan SamSTART ESF+. Öka övergångar från skola till arbetsliv. Sid 21.

Centrala begrepp i rapporten är skolsamverkan, ordinarie skolsamverkan och Samstart.

- Skolsamverkan inkluderar både ordinarie skolsamverkan och Samstart.
- Ordinarie skolsamverkan, eller skolsamverkan i ordinarie verksamhet, avser skolsamverkan i det ordinarie linjearbetet på de orter där projektet Samstart inte finns.
- Samstart avser ESF-projektet, där de arbetar med skolsamverkan enligt samma regelverk som i ordinarie skolsamverkan men utvecklar metoder och arbetssätt. De har till exempel resurser för mer personalintensivt stöd än i ordinarie skolsamverkan.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med rapporten är att identifiera behov av uppföljning och att ge förslag på hur Arbetsförmedlingen kan utveckla uppföljningen av skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning. Det saknas idag tillförlitlig uppföljning av skolsamverkan. Erfarenheter och lärdomar från utvecklingsarbetet inom Samstart är en viktig grund för att identifiera behov av uppföljning på såväl kort som lång sikt.

Mer specifikt undersöks följande frågeställningar:

- Vilka frågor behöver Arbetsförmedlingen ha svar på i uppföljningen av skolsamverkan?
- Vilka problem finns med dagens uppföljning?
- Vilken uppföljning och vilka indikatorer är centrala i ett nytt ramverk för uppföljning av skolsamverkan?
- Vilka behov finns av fördjupade utredningar?

De flesta förslag berör skolsamverkan i såväl ordinarie verksamhet som i Samstart. När det kommer till förslag på fördjupade studier syftar vi i första hand till utredningar med en direkt koppling till uppföljning av skolsamverkan. Under arbetets gång har vi även uppmärksammat utvecklingsbehov som rör myndighetens förutsättningar att genomföra skolsamverkan mer generellt. Vi ger därför också förslag om fördjupade studier kopplade till det.

1.2 Varför ska Arbetsförmedlingen samverka med skolan?

Skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning är en del av regeringens politik på funktionshinderområdet och en del av Arbetsförmedlingens breda uppdrag att inom arbetsmarknadspolitiken ge stöd till personer med funktionsnedsättning. I det här avsnittet beskriver vi kort målgruppens situation på arbetsmarknaden och några studier om stöd för unga med funktionsnedsättning. Vi beskriver även översiktligt den funktionshinderspolitiska kontexten samt Arbetsförmedlingens sektorsansvar och ansvar för samverkan generellt.

1.2.1 Situationen på arbetsmarknaden för unga med funktionsnedsättning

Unga med funktionsnedsättning är en heterogen grupp med olika utmaningar och som behöver olika lösningar för ett fungerande arbetsliv. Det är ungdomar som i många fall möter extra utmaningar i övergången mellan utbildning och arbetsliv.

Personer med funktionsnedsättning har generellt svårare att få och behålla ett arbete än övriga personer i befolkningen. För personer med funktionsnedsättning som också har nedsatt

arbetsförmåga uppskattas andelen arbetslösa vara mer än dubbelt så hög i förhållande till personer utan funktionsnedsättning.⁶

Arbetsförmedlingen har undersökt situationen för unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen under åren 2013–2020. Resultaten visade att antalet förstagångsinskrivna unga med funktionsnedsättning (18–24 år) minskade kraftigt under den studerade perioden. Minskningen skedde framför allt under de senast studerade åren och tycks bero på orsaker som kan kopplas till myndighetens förmåga att tidigt identifiera och registrera funktionsnedsättning. Under den här perioden har Arbetsförmedlingen reformerats på ett omfattande sätt och digitaliserats. Det har bland annat inneburit att fysiska kontor har stängts ner till förmån för kundkontakt och service via telefon eller digitala kanaler. Den här utvecklingen har sannolikt påverkat myndighetens möjlighet att i mötet med arbetssökande identifiera behov av fördjupad utredning om stödbehov.⁷

Unga som inte klarar övergången mellan skola och arbete löper risk att hamna i ett långvarigt utanförskap. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har under många år belyst situationen för unga i risk för utanförskap och tagit fram måttet unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)⁸. Enligt Institutet för arbetsmarknads- och utbildningsforskning (IFAU) är ungefär 10 procent av Sveriges 20–24-åringar i gruppen UVAS. Unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen. Nästan en tredjedel av dem som varken arbetar eller studerar har någon form av funktionsnedsättning.⁹

För de unga med funktionsnedsättning som inte fångas upp i skolsamverkan har myndigheten arbetat med att förbättra inskrivningsprocessen för unga för att därigenom identifiera behov av stöd. Det finns också ett utvecklingsarbete med den digitala inskrivningen. Det handlar om att utöka frågorna till att också omfatta funktionsnedsättning och eller ohälsa. Syftet är att tidigare identifiera behov av stöd.

Ungas utanförskap är en samhällsekonomisk förlust och forskning visar att tidiga insatser är viktiga.¹⁰ Arbetsförmedlingens arbete med skolsamverkan är ett sätt att fånga upp ungdomarna i ett relativt sett tidigt stadium och stärka förutsättningarna för en lyckad övergång till arbetsmarknaden eller annan varaktig försörjning.

1.2.1 Kort om studier av insatser för unga med funktionsnedsättning

Unga med funktionsnedsättning har ofta en längre och krokigare väg till arbetsmarknaden än andra unga. Stöd och anpassningar kan underlätta övergången till arbetslivet. I en kunskapsöversikt från Forte 2020¹¹ framhålls Supported Employment som en framgångsrik metod för att unga med funktionsnedsättning ska få och behålla ett arbete. Supported Employment är en metod som består av individualiserat stöd på ”riktiga” arbetsplatser. Metoden

⁶ SCB (2022). Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2021. Information om utbildning och arbetsmarknad (IAM) 2022:2.

⁷ Arbetsförmedlingen (2021). Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. En fördjupad analys.

⁸ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020). Ett långvarigt utanförskap: Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar.

⁹ IFAU (2021): Unga som varken arbetar eller studerar En beskrivning av gruppen och effekter av insatser för att möta problemet. Rapport 2021:12. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

¹⁰ IFAU (2021). Unga som varken arbetar eller studerar. En beskrivning av gruppen och effekter av insatser för att möta problemet. Rapport 2021:12. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

¹¹ Tideman, Magnus, Lövgren, Veronica och Malmqvist, Johan (2020). Övergången från ung till vuxen – en kartläggning av det vetenskapliga kunskapsläget. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

används av Arbetsförmedlingen i en anpassad variant, så kallad Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS).¹²

Vikten av att anpassa insatser efter målgruppen blir tydligt i en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) från 2022. I rapporten undersöker författarna vilka typer av insatser som stärker arbetsmarknadsutsikterna för unga med funktionsnedsättning. Studien omfattar unga arbetslösa (25–29 år) med nedsatt arbetsförmåga som tar del av insatser från arbetsförmedlingarna i Sverige och Norge. I bägge länderna finner författarna positiva effekter på övergången för unga med funktionsnedsättning till osubventionerat arbete eller reguljära studier efter deltagande i arbetsplatsförlagda program, jämfört med att ha varit öppet arbetslös. Insatser som subventionerat arbete, arbetspraktik och Supported Employment/SIUS är exempel på arbetsplatsförlagda program i rapporten.¹³

Även Arbetsförmedlingen framhåller att vissa insatser ger bättre resultat. I en rapport från myndigheten 2020 drar författarna slutsatsen att ett subventionerat arbete kan vara en insats som särskilt lämpar sig för unga med funktionsnedsättning.¹⁴ I en uppföljande rapport från 2021 konstaterar myndigheten dessutom att unga med funktionsnedsättning som fått subventionerat arbete har lägre sannolikhet att återkomma som arbetslös på Arbetsförmedlingen jämfört med övriga grupper av unga som fått ett subventionerat arbete.¹⁵

Kunskapsöversikten från Forte lyfter fler slutsatser från forskningen om övergången från skola till arbete. Flertalet studier pekar på att stöd för att främja målgruppens övergång till arbete bör vara mångdisciplinärt, flexibelt och individanpassat. God kvalitet i samverkan mellan den unga vuxna, föräldrar och andra medverkande i övergångsprocessen ger bättre övergångar till ett självständigt liv. Slutligen framhålls tidig karriärplanering för att främja möjligheterna till anställning för målgruppen.¹⁶

För utfallet spelar det inte bara roll vilket stöd som ges utan också hur det ges. Resultaten från den danska BIP-studien (Beskæftigelses Indikator Projektet) visar bland annat på betydelsen av att kombinera flera insatser parallellt. Resultaten från studien visar att för arbetssökande med komplexa behov såsom funktionsnedsättning, ger en kombination av insatser parallellt – arbetsorienterande, kompetenshöjande, sociala och hälsofrämjande insatser - bäst resultat. När de arbetssökande endast deltar i en insats åt gången går progressionen mot ett arbete betydligt långsammare. Det är även viktigt att minska byten av handläggare.¹⁷

1.2.2 En inkluderande politik

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att "med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund".¹⁸

¹² Så är också fallet i myndighetens effektutvärdering om metoden Arbetsförmedlingen (2017): Effektutvärdering av insatser för unga med funktionsnedsättning. Working paper 2017:2

¹³ IFAU (2022): Insatser för unga arbetslösa med nedsatt arbetsförmåga. Effekter på arbetsmarknadsutfall i Sverige och Norge. Rapport 2022:13

¹⁴ Arbetsförmedlingen (2020). Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. Hur går det för dem?

¹⁵ Arbetsförmedlingen (2021). Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. En fördjupad analys.

¹⁶ Tideman, Magnus, Lövgren, Veronica och Malmqvist, Johan (2020). Övergången från ung till vuxen – en kartläggning av det vetenskapliga kunskapsläget. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

¹⁷ Rosholm, Lykke Sørensen, and Skipper (2019): What affects job prospects? The Employability Indicator Project. Sid 22

¹⁸ Prop. 2016/17:188. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken.

Politiken ska tillvarata de rättigheter och intressen som personer med funktionsnedsättningar har i samhället. Flera områden omfattas av politiken, till exempel arbetsmarknadspolitiken.¹⁹

Regeringen beslutade 2021 om en ny strategi för att stärka uppföljningen av funktionshinderspolitiken.²⁰ Den innebär bland annat att myndigheterna på ett mer utförligt sätt än tidigare behöver följa upp och redovisa arbetet för personer med funktionsnedsättning. Strategin förtydligar att varje sektor systematiskt ska arbeta för att bidra till en socialt hållbar och jämlik samhällsutveckling utifrån människors olika behov.

1.2.3 Arbetsförmedlingens sektorsansvar och ansvar om samverkan

Arbetsförmedlingen har sedan länge ett sektorsansvar för frågor som berör personer med funktionsnedsättning. Det innebär att Arbetsförmedlingen inom arbetsmarknadspolitiken har ett samlat ansvar för frågor som rör möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Arbetsförmedlingen ska inom ramen för sektorsansvaret vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.²¹ För skolsamverkans del innebär det att Arbetsförmedlingen kan vara drivande i att belysa målgruppens situation på arbetsmarknaden och behov av stöd, hur stödbehov identifieras och tillgodoses. För att kunna göra det är det viktigt med tillförlitlig statistik och annan uppföljning. Uppföljning av skolsamverkan är således en viktig del av Arbetsförmedlingens sektorsansvar.

Arbetsförmedlingen ansvarar för samverkan med andra aktörer när det krävs för att utföra myndighetens uppgifter eller för att andra aktörer ska utföra sina uppdrag. Myndigheten har ett författningsreglerat ansvar för områden kopplade till lokal och regional samverkan, däribland skolsamverkan. För att verkställa dessa åtaganden samverkar Arbetsförmedlingen med kommunerna och andra aktörer på såväl strategisk som operativ nivå. Formen för samverkan varierar mellan kommuner och beror bland annat på individens behov av stöd.²²

1.3 Rapportens disposition

Den här rapporten består av tre delar. Den första delen är en inledande del som beskriver frågeställningar och syfte med rapporten. Den beskriver skolsamverkan i ordinarie verksamhet, ESF-projektet Samstart och målgruppen unga med funktionsnedsättning och deras situation på arbetsmarknaden. I den andra delen identifierar vi behov av förbättringar i uppföljning och statistik och ger även förslag för att stärka uppföljningen av skolsamverkan. I den avslutande delen summerar vi våra förslag till utveckling av uppföljning för skolsamverkan och ger förslag till fördjupade studier.

¹⁹ Ungdomar under 18 år anses vara barn i lagens bemärkelse och arbetet med dem ska ta hänsyn till FN:s konvention om barns rättigheter.

²⁰ Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken 2021–2031, Regeringsbeslut 2021-09-23, S2019/02213, S2021/06595.

²¹ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 7 §

²² Arbetsförmedlingen (2022). Samverkan med kommuner och Delegationen för unga och nyanlända till arbete.

2 Om skolsamverkan

I det här kapitlet beskriver vi hur Arbetsförmedlingen arbetar med skolsamverkan och hur styrningen av skolsamverkan ser ut. Vi beskriver också det utvecklingsarbete som görs inom projektet Samstart.

Skolsamverkan utförs i myndighetens egen regi och Arbetsförmedlingen har haft uppdraget om skolsamverkan i många år.²³ I förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen definieras uppdraget på följande sätt:

”Myndigheten ska när det gäller unga med funktionsnedsättning samverka med skolan för att underlätta övergången från skola till arbetsliv [...].”²⁴

I förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten specificeras uppdraget om skolsamverkan under rubriken Unga med funktionsnedsättning med följande skrivning:

”Verksamhet för unga med funktionsnedsättning innebär att Arbetsförmedlingen samverkar med skolan för att genom vägledning och information underlätta övergången från skola till arbetsliv för den som har en funktionsnedsättning och har fyllt 16 år men inte 30 år.”²⁵

Arbetsförmedlingen har nationella riktlinjer för skolsamverkan i form av en intern instruktion och ett handläggarstöd. Det finns i dagsläget ingen annan styrning av skolsamverkan i ordinarie verksamhet till exempel i verksamhetsplaneringen eller i styrkort på region- och enhetsnivå.

Arbetsförmedlingen har tolkat uppdraget om skolsamverkan på olika sätt under årens lopp. De nationella riktlinjerna ger utrymme för lokala variationer genom att ange att skolsamverkan ska planeras utifrån Arbetsförmedlingens lokala strukturer och förutsättningar. Erfarenheten från verksamheten är också att samverkan med skolan organiseras och genomförs mycket olika i landet. Skillnader i landet kan bero på flera faktorer, till exempel hur enheterna prioriterar uppdraget, hur många skolor som finns lokalt i området samt att antalet elever i behov av samverkan kan variera från år till år. Det kan också bero på att kännedomen om skolsamverkan är låg hos skolor och kommuner eller på att skolpersonalen inte förmår identifiera behov av skolsamverkan hos eleverna.

De olika tolkningarna av uppdraget kan ge problem med likvärdighet och enhetlighet. Det är därför viktigt att kunna följa upp hur Arbetsförmedlingen arbetar med skolsamverkan i olika delar av landet. Det är vanligt med frågor om varför samverkan med kommunerna skiljer sig åt, om skolorna har en skyldighet att samverka med Arbetsförmedlingen eller om de kan avstå från att samverka. Arbetsförmedlingens uppdrag är styrt i förordning men skolorna saknar ett liknande uppdrag.

---

²³ Det är oklart när Arbetsförmedlingen fick uppdraget, eventuellt 2007.

²⁴ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 16§

²⁵ Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §

2.1 En översiktlig beskrivning av skolsamverkan

I de interna styrdokumenterna beskrivs arbetet med skolsamverkan översiktligt:

Arbetsförmedlingen

- Arbetsförmedlingens lokala enheter kontaktar de skolor som hör till enhetens geografiska område. De lämnar information om möjligheten till samverkan kring elever med behov av stöd i övergången från skolan till arbete.
- Arbetsförmedlingen erbjuder eleven att delta i skolsamverkan. Skolsamverkan är aktuellt i slutet av elevens studietid, dock senast under sista året av utbildningen.
- Skriver in eleven på Arbetsförmedlingen och bedömer behov av stödinsatser under skoltid.

Skolorna

- Identifierar vilka elever som behöver särskilt stöd i övergången till arbetslivet och kontaktar Arbetsförmedlingen.
- Bistår (tillsammans med elev samt ibland vårdnadshavare) med underlag/information inför deltagande i skolsamverkan eller i andra insatser.
- Skolan har ansvar för eleverna under hela studietiden. De ansvarar också för eventuell praktik så kallat arbetsplatsförlagt lärande (apl)²⁶, både för att ordna plats och att följa upp. Arbetsförmedlingens stöd är ett komplement till stödet i skolan.

2.2 ESF-projektet Samstart utvecklar skolsamverkan

Arbetsförmedlingen driver ESF-projektet Samstart under perioden 2019–2026. Projektet utgår från myndighetens ordinarie arbete med skolsamverkan. Samstart ska bidra till att utveckla hur Arbetsförmedlingen arbetar med uppdraget om skolsamverkan i en reformerad myndighet.

Samstart arbetar för att utveckla en mer välfungerande samordning mellan skola, andra offentliga aktörer (kommuner, myndigheter) och näringslivet för att underlätta övergången från skola till arbetsliv för unga med funktionsnedsättning. Genom tydliga strukturer och rollfördelningar vill Samstart bidra till att utveckla och förbättra skolsamverkan. En del av arbetet i Samstart är att bidra till utveckling av den interna styrningen i de nationella riktlinjerna för skolsamverkan. I projektet ska de utveckla arbetsmetoder anpassade efter målgruppen, öka kunskap om könsmönster och erbjuda insatser på ett jämställt och tillgängligt sätt. En viktig del i Samstart handlar om att projektdeltagarna vet vad som händer efter skolslut och att de har en planering för detta när de lämnar projektet. Ambitionen i Samstart är att erfarenheter, metoder och kunskap från projektet ska omhändertas av Arbetsförmedlingen och implementeras i ordinarie verksamhet. Det långsiktiga effektmålet är att fler ungdomar med funktionsnedsättning ska etablera sig på arbetsmarknaden.²⁷

Samstart utvecklar också myndighetens arbetssätt med unga med funktionsnedsättning. Något som skiljer verksamheten i projektet från skolsamverkan i ordinarie verksamhet är att ungdomarna fortsätter deltagandet även efter att de slutat skolan och fram till dess de nått en ny sysselsättning. Det här är en del av ett arbetssätt som Samstart benämner som den sammanhållna processen. Projektet skiljer sig på olika sätt jämfört med ordinarie verksamhet beroende på vilken

²⁶ Webbartikel Arbetsförlagt lärande (apl) från Skolverkets hemsida www.skolverket.se, hämtad 230330.

²⁷ Effektkedja för Samstart 211013.

enhet i landet man jämför med. De vanligaste skillnaderna handlar om att Samstart arbetar mot alla gymnasieskolor i kommunen, att det finns öronmärkt personal i rollen särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS)²⁸, att det finns en strukturerad samverkan med kommunen och att man arbetar i en sammanhållen process även efter skolan.

Arbetsförmedlingen beviljades ursprungligen medel för att driva Samstart 2019–2023. Därefter har ESF-rådet beviljat en fortsättning av projektet med start i februari 2023.²⁹ Det innebär bland annat att projektet skalas upp till att omfatta betydligt fler orter. Sammanlagt beräknas cirka hälften av landetskommuner involveras. Arbets sätt som utvecklats i det första projektet kommer att testas på orter med andra förutsättningar, till exempel kopplat till lokal samverkan.

I Arbetsförmedlingens verksamhetsplan för 2023 är Samstart ett av de särskilt prioriterade projekten för att bidra till att stärka samverkan och den lokala närvaron.³⁰ I det så kallade Genomförandeuppdraget (regleringsbrevsuppdrag A2022/00330 om att minska långtidsarbetslösheten) identifierar Arbetsförmedlingen sex aktiviteter för att minska långtidsarbetslösheten, Samstart är en av dessa. Syftet med att prioritera dessa aktiviteter är att förstärka myndighetens övergripande arbete för att minska långtidsarbetslösheten genom att sätta extra fokus på insatser och områden som forskning och evidens visar har effekt och som myndigheten bedömer har förutsättningar att realiseras under 2023. De beslutade aktiviteterna kommer följas upp inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhetsplanering och kommer att kompletteras allt eftersom uppdraget fortskrider.³¹

Fram till januari 2023 hade sammanlagt 1 416 unika deltagare varit inskrivna i Samstart. Av dessa var 44 procent kvinnor och 56 procent män. Projektet var i första omgången verksamt i Malmö, Kronoberg, Göteborg, Sörmland och Umeå. Styr- och eller dialoggrupper på lokal nivå samordnar och driver frågor kring målgruppen på det lokala planet för att utveckla arbetet med skolsamverkan. Här ingår representanter från Arbetsförmedlingen men också till exempel skolornas elevhälsoteam, Försäkringskassan eller utbildningsförvaltningen.

2.2.1 Arbetsmetoder inom Samstart

Samstart har under projektperioden 2019–2023 arbetat med fyra metoder; samverkan, särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), multikompetenta team och en sammanhållen process.

En viktig del i projektet är att utveckla samarbetet med kommunen. I Samstart deltar kommunen som en part i projektet och arbetar tillsammans med Arbetsförmedlingen i multikompetenta team. Det innebär att handläggare och projektledare i Samstart ofta har en direkt ingång till utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen i kommunen. Samverkan sker både på operativ och strategisk nivå för att möjliggöra och utveckla förutsättningarna för skolsamverkan.

I Samstart finns utsedda SIUS-konsulenter för att erbjuda insatsen till de ungdomar som bedöms behöva det. Det gör att SIUS-konsulenterna i Samstart skaffar sig god kunskap om unga med funktionsnedsättning och deras behov när de får möjlighet att fokusera på just denna målgrupp.

²⁸ SIUS-programmet på Arbetsförmedlingen är en insats för arbetssökande med funktionsnedsättning och behov av stöd för att finna, få, behålla eller återgå i anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Stödet ges till såväl den arbetssökande som arbetsgivaren och arbetsplatsen.

²⁹ Arbetsförmedlingen (2022): *Projektansökan SamSTART ESF+*. Öka övergångar från skola till arbetsliv.

³⁰ Arbetsförmedlingens verksamhetsplan 2023. Version 1.0, sid 20. Diarienummer Af-2022/0029 2963

³¹ Arbetsförmedlingen (2022): Uppdrag att minska långtidsarbetslösheten. Återrapport 1. Diarienummer: Af-2022/0104 2982. Se även Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Arbetsförmedlingen.

SIUS-konsulenterna är ett stöd både för ungdomen och arbetsgivaren och myndighetens förlängda arm ute på arbetsplatsen.³² SIUS-konsulenterna kan följa med ungdomen i mötet med arbetsgivaren och hjälpa till med eventuell anpassning av arbetsplatsen eller identifiera behov av hjälpmedel. SIUS-konsulenterna kan också hjälpa till med att skapa ramar för relationen mellan ungdomen och arbetsgivaren.

För att deltagarna i Samstart ska få ett bra stöd är det viktigt att det finns tillgång till personal med rätt kompetens. I Samstart har stödet under den första projektperioden 2019–2023 organiserats i multikompetenta team, ambitionen har varit att underlätta tillgången till de professioner som behövs. Det har varit viktigt att ha med representanter från kommunen för att få in deras perspektiv och erfarenheter och skapa förankring för projektet i kommunens ordinarie verksamhet. Inför det fortsatta arbetet fokuserar projektet på att samordna kontakter så att det finns tydliga och enkla vägar till de kompetenser som krävs.

Samstart behåller kontakten med deltagaren hela vägen från gymnasieskolan till arbete eller fortsatta studier. Ungdomarna får således ett kontinuerligt stöd i övergången från skolan till ny sysselsättning. Stödet kan även fortsätta under en period med den nya sysselsättningen till dess att ungdomen och arbetsförmedlaren bedömer att situationen är stabil. Projektet kallar det här arbets sättet för den sammanhållna processen. Ambitionen är att deltagaren ska ha en och samma handläggarkontakt³³ under projekttiden samt en planering för nästa steg efter skolslut.

2.2.2 Arbete i Samstart för att utveckla skolsamverkan

Samstart arbetar med att utveckla skolsamverkan på olika sätt. Förutom att definiera och utveckla arbetsmetoder ska projektet bland annat ta fram stödmaterial för samverkan med kommunerna, en modell för resursuppskattning och statistik för uppföljning av deltagarna i projektet. Genom att arbeta med kunddriven verksamhetsutveckling i så kallade växthus³⁴ fångar projektet upp deltagarnas behov av stöd och utvecklar arbetssätt. Projektet inhämtar kunskap genom intervjuer med ungdomar, skolpersonal och medarbetare i skolsamverkan.

En orsak till att Arbetsförmedlingen startade projektet Samstart var att det fanns otydlighet i roller och processer för skolsamverkan. Projektet arbetar därför med att ta fram en tydligare process- och arbetsbeskrivning för arbetet med uppdraget. Arbetsbeskrivningen vänder sig till medarbetare från Arbetsförmedlingen medan processbeskrivningen tydliggör roller och ansvar inom samverkan. Samstart har identifierat behov av kompetensutveckling hos medarbetare på Arbetsförmedlingen som arbetar med skolsamverkan och har haft ett omfattande kompetensutvecklingsprogram.

En framgångsfaktor för utvecklingsarbetet har varit att skapa nätverk och föra dialoger med andra aktörer som arbetar med målgruppen. Samstart har under projektets gång haft en löpande dialog med andra aktörer, både från det offentliga och civilsamhället. En av delarna i utvecklingsarbetet berör hur myndigheten kommunicerar uppdraget om skolsamverkan med olika målgrupper. Samstart arbetar med att identifiera vilken information som ska ges till vilken

³² Supported Employment är en metod vars effektivitet för att hjälpa målgruppen till arbete stöds i flertalet forskningsstudier. Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) är Arbetsförmedlingens anpassning av metoden Supported Employment och är en insats som kan beviljas ungdomar i skolsamverkan.

³³ Ett arbetssätt som bland annat stöds av den omfattande danska studien Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP). Läs mer om BIP-studien i kapitel 1.2.1, 7.2 och 9.2.1.

³⁴ Växthus benämns de avdelningsövergripande forum och metod för visst utvecklingsarbete som sker i Arbetsförmedlingen. Arbetet är processororienterat med fokus mot kund. Läs mer om växthusarbete i Samstart i avsnitt 9.2.1 Forskningsstöd och fortsatt utvecklingsarbete.

målgrupp och på vilket sätt. Målgrupper är bland annat ungdomar, skolor, kommuner och habilitering.

Samstart arbetar även med att identifiera behov av stöd till deltagare i skolsamverkan och anpassa det efter ungdomarnas behov och den lokala kontexten, exempelvis kopplat till arbetsmarknad eller samverkan med kommunen.

2.2.3 Utveckling och uppföljning av överenskommelser med kommuner

Arbetsförmedlingen har tillsammans med Sveriges kommuner och Regioner och Delegationen för unga och nyanlända tagit fram en modell för samverkan för kommuner. Samverkansmodellen utgår från att Arbetsförmedlingen ska initiera och samordna samverkan utifrån en samlad överenskommelse.³⁵

Den skriftliga överenskommelsen ska utgöra grunden för samverkan mellan parterna utifrån respektive parts uppdrag och tydliggöra syfte, målgrupper, målsättningar, organisering och genomförande av samverkan och uppföljning. Nyteknade överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommuner enligt den nya modellen samlas in nationellt, systematiseras och tillgängliggörs på Arbetsförmedlingens webbplats. Syftet med insamlingen är att stärka ett lärande och ständiga förbättringar inom myndigheten.³⁶

Arbetsförmedlingen tar också fram ett nytt stöd för resultatuppföljning av samverkan som sker inom ramen för överenskommelsen. Det ska skapa bättre förutsättningar för utvärdering av arbetet och tillgängliggöra indikatorer som underlättar uppföljningen av vilka resultat som uppnås till följd av samverkan. Överenskommelserna kommer att följas upp två gånger per år av lokala arbetsförmedlingsenheter tillsammans med samverkande kommuner. Arbetsförmedlingen kommer bland annat att följa upp överenskommelserna genom att ta fram en nationell lägesbild.³⁷

Det är viktigt att skolsamverkan inte glöms bort i sammanhanget. De delar som pekats ut som viktiga att identifiera och besluta om i en överenskommelse om samverkan generellt, är också viktiga för en välfungerande skolsamverkan.

I Samstart arbetar de för att ta fram en mall och stödmaterial som bidrar till att utveckla både den strategiska och operativa samverkan kring målgruppen för skolsamverkan nationellt och lokalt. Mallen syftar till att stödja hur skolsamverkan inkluderas i Arbetsförmedlingens generella samverkansmodell med kommuner.³⁸ Samstart kan också bidra med kunskaper om hur struktur för samverkan kan utvecklas mellan Arbetsförmedlingen lokalt, kommunförvaltningar och skolor, vilket gjort det möjligt att nå fler ungdomar med behov av stöd i ett tidigare skede än förut.³⁹

---

³⁵Mall och handledning för överenskommelser. Webbartikel med länkar film och mall för överenskommelse mellan kommun och arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 221208. Se även Överenskommelser om samverkan (webbartikel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 221208

³⁶ Arbetsförmedlingen (2022). Samverkan med kommuner och Dua. Delredovisning 2 uppdrag 3.5. Af-2022/0036 1681.

³⁷ Arbetsförmedlingen (2023): Samverkan med kommuner och Delegation för unga och nyanlända till arbete. Slutredovisning. Dnr: Af Af-2022/0036 1681. Sid 18-19.

³⁸ Arbetsförmedlingen (2022): Projektansökan SamSTART ESF+. Öka övergångar från skola till arbetsliv.

³⁹ Arbetsförmedlingen (2022). Samverkan med kommuner och Dua. Delredovisning 2 uppdrag 3.5. Dnr: Af-2022/0036 1681.

3 Målgrupp, behov och resurser

I det här kapitlet lyfter vi fram behovet av att förtydliga vilka elever som ingår i målgruppen. Vi belyser även vikten av att följa upp elevernas behov av skolsamverkan och vilka resurser som Arbetsförmedlingen behöver för att arbeta med uppdraget.

3.1 Vilka elever ingår i målgruppen för skolsamverkan?

Vi ser att det finns behov av att förtydliga målgruppen för skolsamverkan. Idag finns oklarheter i hur myndigheten ska tolka förordningstexten när det gäller vilka skolformer som ska omfattas.⁴⁰ Det gör också att det är svårt att uppskatta hur stor målgruppen är. I det här kapitlet beskriver vi problemet och ger förslag om en fördjupad målgruppsanalys. Det är viktigt att skolan och Arbetsförmedlingen skapar samsyn kring målgruppen för att skapa goda förutsättningar för skolsamverkan.

En vanlig fråga om skolsamverkan är vilka skolformer som skolsamverkan vänder sig till. Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anger inte att skolsamverkan omfattar någon viss skolform utan säger att målgruppen är personer som går i skolan.⁴¹ Förordningens benämning ”skolan” indikerar att det skall kunna vara en bred tolkning av skolformer. Skolform är en fråga som har diskuterats på Arbetsförmedlingen genom åren och är en av svårigheterna med Arbetsförmedlingens tolkning av förordningen rörande skolsamverkan.

I Arbetsförmedlingens nuvarande interna riktlinjer avgränsas målgruppen till elever i gymnasieskolan, riksgymnasier och gymnasiesärskolan⁴². Arbetsförmedlingen kan även ge stöd till elever i andra skolformer som folkhögskola, svenska för invandrare (sfi), komvux och särvtvux, men dessa ska då inte registreras som deltagare.⁴³ Förordningen kan emellertid även tolkas som att skolsamverkan kan ges till elever med funktionsnedsättning som är under 30 år och studerar inom vuxenutbildningen.⁴⁴ En sådan tolkning av regelverket skulle bredda målgruppen jämfört med Arbetsförmedlingens riktlinjer idag.

Bristen på enhetlighet i skolsamverkan är problematisk och innebär att de lokala enheterna gör olika tolkningar och prioriteringar av hur skolsamverkan ska genomföras. Det finns erfarenheter av olika tolkningar i landet vad gäller ålder och skolform.⁴⁵ I vissa områden finns tveksamhet om en elev som är 16 år kan delta i skolsamverkan. I andra områden finns uppfattningen att skolsamverkan bör påbörjas tidigare än i årskurs tre på gymnasiet. Det finns även oklarheter om elever som avbrutit gymnasiet ska kunna delta i skolsamverkan eller om arbetet endast ska riktas

⁴⁰ Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §

⁴¹ Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 § ”Verksamhet för unga med funktionshinder innebär att Arbetsförmedlingen samverkar med skolan för att genom vägledning och information underlätta övergången från skola till arbetsliv för den som har ett funktionshinder och har fyllt 16 år men inte 30 år.”

⁴² Gymnasiesärskolan byter namn till anpassad gymnasieskola 2 juli 2023 i en ambition att förbättra elevhälsan och minska utanförskap. Beslutet fattades av riksdagen den 21 juni 2022.

⁴³ Arbetsförmedlingens handläggarstöd (2021): Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Af-2020/0032 5482, sid 3–4. Den nuvarande riktlinjen i handläggarstödet uppdaterades i februari 2021.

⁴⁴ Komvux, särskild utbildning för vuxna (särvtvux) samt folkhögskola tar emot elever från 20 år. Övre åldersgräns saknas. De kan erbjuda utbildning på grundläggande samt gymnasial nivå. Komvux som särskild utbildning riktar sig till vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning, IF, eller förvärvad hjärnskada. Behörig är den person som har en intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada, från och med 20 års ålder.

⁴⁵ Uppgifter som förts fram under diskussioner med projektledare och delprojektledare för Samstart.

mot elever i gymnasiesärskolan. På vissa håll är fokus framför allt på elever i ungdomsgymnasiet, medan en del områden även kan låta elever upp till 30 år från andra skolformer delta i skolsamverkan då man ser behov av det. På vissa orter för man dialog om dessa frågor med kommunerna. Bedömningen är att elever i vuxenutbildningen också kan ha ett stort behov av stöd i övergången till arbetslivet.

Ungdomar 16–29 år som deltar i daglig verksamhet, det förstärkta samarbetet med Försäkringskassan eller har avbrutit gymnasiet ingår inte i målgruppen för skolsamverkan eftersom de inte går i skolan.

Vilka skolor och skolformer Arbetsförmedlingen ska erbjuda samverkan med kan också påverka hur samverkan bör utformas. Det kan handla om vilka behov som finns av stöd från Arbetsförmedlingen utifrån det stöd som skolan själv ansvarar för men också om regelverk för skolorna är förenligt med regelverk för Arbetsförmedlingens stödinsatser.

3.1.1 Förslag: Genomför fördjupad analys av målgruppen

För att förtydliga målgruppen finns det behov av att göra en fördjupad målgruppsanalys som klargör Arbetsförmedlingens tolkning av de förordningar som styr skolsamverkan.⁴⁶ En viktig fråga handlar om skolformer och åldrar. Prioriterade grupper och eventuella avgränsningar i målgruppen bör tydligt motiveras.

Målgruppsanalysen bör även beakta regelverk för andra berörda insatser, exempelvis beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång och stödbehov som tillgodoses inom skolan. Analysen behöver också beakta de funktionshinderspolitiska målen och Arbetsförmedlingens sektorsansvar eftersom myndigheten ska vara drivande i att målgruppen kommer ut i sysselsättning. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen och skolan skapar samsyn kring målgruppen för skolsamverkan. En målgruppsanalys kan med fördel göras i samverkan med till exempel Skolverket, Folkbildningsrådet, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner.

3.2 Hur stort är behovet av skolsamverkan?

Idag har Arbetsförmedlingen inte någon tydlig bild av hur stort behovet av skolsamverkan är. Det grundas i att det inte finns tillförlitliga uppgifter om hur många som deltar i skolsamverkan och därmed inte kan göra uppskattningar om behovet.

Inom Samstart utforskar de möjligheten att uppskatta storleken på målgruppen genom att beräkna hur stor andel av eleverna i gymnasieskolan⁴⁷ som deltar i Samstart. Inom Samstart har underlaget använts vid dialoger med kommunerna om behovet av skolsamverkan och för att beskriva hur många elever som omfattas. Inom projektet för de statistik över hur stor andel av elevunderlaget i gymnasieskolan som fångas upp. Beräkningen baseras på hur många gymnasieelever som går i årskurs 3 i Samstarts olika delprojekt under 2022. Andelen deltagare skiljer sig från 1,5 procent av elevunderlaget i Göteborg till 4,7 procent i Kronoberg respektive

⁴⁶ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 16§ och förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §

⁴⁷ Här ingår också elever från gymnasiesärskolan.

Sörmland. Samstart fångade i genomsnitt upp 2,8 procent av elevunderlaget i gymnasieskolans årskurs 3 under 2022.⁴⁸

Om vi antar att behovet ser ungefär likadant ut i landet och att andelen elever i skolsamverkan bör ligga på ungefär samma nivå oberoende av ort kan vi göra en grov uppskattning av hur många elever i gymnasieskolans årskurs 3 som kan ha behov av skolsamverkan. I tabellen nedan utgår vi från några olika exempel. För att fånga hela målgruppens storlek behöver även behovet av skolsamverkan hos elever i andra skolformer belysas.

Tabell 1. Uppskattning av behov av skolsamverkan i gymnasieskolan åk 3, hela landet

Antal elever i åk 3 gymnasieskolan ⁴⁹	Andel av elevunderlag med behov av skolsamverkan	Uppskattat antal gymnasieelever i åk 3 med behov av skolsamverkan
111 500	3 procent	3 345
111 500	4 procent	4 460
111 500	5 procent	5 575

3.2.1 Förslag: Följ upp hur stor andel av eleverna som deltar i skolsamverkan

När det finns tillgång till tillförlitlig deltagarstatistik har Arbetsförmedlingen möjlighet att ta fram en modell och rutin för att regelbundet följa upp hur stor andel av eleverna i aktuella skolformer som deltar i skolsamverkan. Uppföljningen ger kunskap om behovet av skolsamverkan och om skillnader i olika delar av landet. En sådan uppföljning är värdefull bland annat för att bedöma om skolsamverkan når ut till dem som har behov av den.

3.3 Planera och följ upp behov av resurser för skolsamverkan

Skolsamverkan genomförs idag med stora variationer runt om i landet. Det innebär att unga med liknande behov möter olika möjligheter till stöd. För att öka enhetligheten i utförandet av skolsamverkan finns ett behov av att förtydliga riktlinjer. Det är också viktigt att uppskatta vilka resurser som behövs.

Arbetsförmedlingen har tagit fram en beräkningsmodell som ett internt stöd för myndighetens resursplanering, produktionsplaneringsmodellen. Den ger stöd för att bättre planera verksamheten, följa upp sin planering utifrån ett resursperspektiv och ha en balans mellan krav och resurser.⁵⁰ Under 2022 har modellen vidareutvecklats och nu ingår även beräkningar för den operativa samverkan i handläggningen av ett ärende. I modellen kan man beräkna hur många timmar per månad handläggare lägger på en viss typ av ärenden. Uppskattningen i modellen görs dels utifrån myndighetens utgiftsprognoser, dels utifrån nya beslut från föregående år.⁵¹

⁴⁸ Beräkningar inom Samstart.

⁴⁹ Skolverket: Gymnasieskolan elevstatistik. Uppgifterna avser oktober 2022. Elever i åk 3 gymnasieskolan, hela landet, samtliga huvudmän. Antalet elever avrundat till hela hundratal.

⁵⁰ Arbetsförmedlingen (2023): Produktionsplaneringsmodellen.

⁵¹ Arbetsförmedlingen (2022). Samverkan med kommuner och Dua. Delredovisning 2 uppdrag 3.5. sid 17–18. Af-2022/0036 1681.

För att kunna använda en sådan modell för skolsamverkan krävs tillförlitliga uppgifter om deltagare.

Samstart arbetar med att ta fram en modell för resursuppskattning för att se vilka resurser som krävs i projektet för att arbeta med skolsamverkan som de gör i Samstart. Modellen bedömer resursbehovet av arbetsförmedlare och SIUS-konsulenter fördelat på antal deltagare under hela projekttiden. Det kan ge viktig information inför att uppskatta resurser för skolsamverkan även i ordinarie verksamhet. I den nya projektperioden med start 2023 kommer Samstart att fånga upp fler kommuner i olika delar av landet. Med ett bredare underlag från fler kommuner som deltar kan projektets erfarenheter bättre spegla förutsättningarna i ordinarie verksamhet.

Samstart uppskattar att behovet av skolsamverkan är större än vad som fångas upp i dag. Det finns således ett antagande om att behovet av stöd från målgruppen inte möts. Arbetet som utförs inom skolsamverkan i ordinarie verksamhet finansieras genom ordinarie förvaltningsanslag.⁵² Det innebär att handläggarnas arbete med skolsamverkan konkurrerar med övrig verksamhet som ska utföras på de lokala kontoren.

En annan aspekt att ta hänsyn till inför resursplanering är personalens kompetens och eventuella behov av kompetensutveckling. Samstart har uppmärksammat ett behov av kompetensutveckling för handläggare som arbetar med skolsamverkan. Bemötandet är mycket viktigt för målgruppen för skolsamverkan. Det är vanligt bland unga i målgruppen att ha en historia av socialt misslyckande och att bli bemötta utifrån okunskap om deras funktionsnedsättning och vad det innebär. För att bygga förtroende är det extra viktigt att handläggare inom skolsamverkan är kunniga och kan möta ungdomen på ett förtroendeingivande sätt. I samarbete med funktionshinderorganisationer har de i Samstart identifierat behov av kompetensutveckling hos projektets medarbetare. För att möta behovet av kunskap och arbetssätt har projektledningen för Samstart bjudit in företrädare från intresseorganisationer och myndigheter att föreläsa för medarbetare i projektet. Föreläsningarna har handlat om målgruppens behov och utmaningar, samhällets stöd till målgruppen och framgångsrika arbetssätt.

3.3.1 Förslag: Utveckla modell för att beräkna och följa upp resurser

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen kan bedöma behov av resurser för skolsamverkan och det stöd som ges till eleverna som deltar. Ett förslag är därför att skolsamverkan i ordinarie verksamhet integreras i Arbetsförmedlingens modeller för produktionsplanering. I arbetet med att fortsätta utveckla modellen bör myndigheten ta vara på kunskap från Samstart för att bedöma både resursåtgång och hur många ungdomar som kan komma att delta i skolsamverkan.

Behovet av resurser kan påverkas av resultaten från en målgruppsanalys, exempelvis med hänsyn till vilka skolformer som inkluderas i skolsamverkan. Det kan också påverkas av hur Arbetsförmedlingen väljer att arbeta med skolsamverkan i framtiden, om mer personalintensiva arbetssätt ska implementeras kommer behovet av bemanning sannolikt att öka.

---

⁵² Regleringsbrev för Arbetsförmedlingen anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

4 Behov av tillförlitlig deltagarstatistik för uppföljning av skolsamverkan

Registrering av deltagare utgör grunden för statistik och uppföljning av skolsamverkan. Om det finns brister i hur deltagandet registreras påverkar det tillförlitligheten i det statistiska underlaget. Det här kapitlet innehåller en beskrivning av hur registrering av deltagare sker idag i ordinarie skolsamverkan och i Samstart och vilka brister som finns. Bristerna innebär att Arbetsförmedlingen idag saknar tillförlitlig statistik om deltagarna.

För att få statistik med god kvalitet på ett resurseffektivt sätt lyfter vi fram behov att utreda hur Arbetsförmedlingen kan ersätta dagens tilläggs-koder med ett annat mer tillförlitligt sätt att registrera deltagare.⁵³ Vi belyser också behov av att samla in nya uppgifter om skolan när deltagare i skolsamverkan registreras.

Arbetsförmedlingens inriktning är att tilläggs-koder kan användas när det inte finns något annat sätt för ett projekt eller pilotförsök att följa upp en målgrupp med hjälp av statistik.⁵⁴ För att komma fram till hur myndigheten kan ersätta dagens system med tilläggs-koder med annat sätt att registrera deltagare behövs fördjupad utredning.

4.1 Brister i registrering av deltagare i ordinarie skolsamverkan idag

När Arbetsförmedlingen registrerar elever i skolsamverkan ska en tilläggs-kod registreras manuellt i myndighetens system.⁵⁵ Koden ska sedan tas bort manuellt när personen har fyllt 30 år.⁵⁶ Syftet med tilläggs-koden är att Arbetsförmedlingen ska kunna se hur många som ingår och har ingått i skolsamverkan.⁵⁷ Idag finns månadsstatistik som baseras på registrering av tilläggs-koden för skolsamverkan. Statistiken används dock inte för uppföljning eftersom den inte bedöms vara tillförlitlig.

Ett av problemen med dagens rutin är att deltagare registreras utan tydliga start- och slutdatum för skolsamverkan. Det innebär att det inte går att urskilja om ungdomen går i skolan eller inte när tilläggs-koden registreras. Det innebär också att myndigheten inte har möjlighet att på ett tillförlitligt sätt följa den sammanlagda tiden eller vilken period som ungdomar deltar i skolsamverkan. Statistiken visar deltagande från den tidpunkt när tilläggs-koden läggs in och det finns sannolikt olika rutiner för det idag. I samtal med handläggare och sakkunniga inom skolsamverkan har det framkommit att det finns olika praktiker för när ungdomar registreras. Deltagare i skolsamverkan kan exempelvis registreras i efterhand, efter skolavslut. Tilläggs-koden för skolsamverkan kan även registreras i samband med att en handläggare registrerar funktionsnedsättning trots att ungdomen inte är eller har varit i skolsamverkan.

Det finns även andra problem med tilläggs-kod som påverkar kvaliteten och tillförlitligheten på statistiken. Att tilläggs-koden läggs in och tas bort manuellt gör att det är lätt att göra fel. Det är inte heller en unik tilläggs-kod, samma tilläggs-kod som används i skolsamverkan har även använts

⁵³ Förslaget innebär inte att skolsamverkan bör bli ett arbetsmarknadspolitiskt program.

⁵⁴ Arbetsförmedlingens intranät, hämtat 230330.

⁵⁵ För skolsamverkan ska tilläggs-koden W sättas i Arbetsförmedlingens system AIS, koden sätts i fast position A.

⁵⁶ Historiken är att tilläggs-koden skulle ligga kvar till 30 år för att det tidigare var möjligt att bevilja en högre ersättning för unga med funktionsnedsättning upp till de var 30 år.

⁵⁷ Arbetsförmedlingens handläggartöd (2021): Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Af-2020/0032 5482, sid 5.

för registrering av deltagare i andra insatser.⁵⁸ En brist är också att tilläggs-koden för skolsamverkan kan tas bort av praktiska skäl, till exempel för att ge plats åt annan tilläggs-kod.

4.2 Registrering av deltagare i Samstart

I projektet Samstart används också tilläggs-koder som sätts manuellt, men de registreras med en annan logik och tydligare rutiner än i ordinarie skolsamverkan. Det finns en tilläggs-kod för start och en annan för avslut i projektet.⁵⁹ Det innebär att deltagande i Samstart har en tydlig början och ett tydligt slut. Deltagare i Samstart får även tilläggs-koden för skolsamverkan. Samstart har en administrativ handbok som tydligt förklarar när olika koder ska sättas. Projektledningen följer upp att koder sätts enligt instruktion och att deltagarna avregistreras som elever i juni det år de går ut skolan.

Arbetsförmedlingens analysavdelning tar löpande fram månadsuppföljning med statistik om deltagare i Samstart baserat på uppgifter registrerade i Arbetsförmedlingens datalager.⁶⁰ I den ingår uppgifter om deltagare och bakgrundsvariabler som kön, ålder, födelse-land, funktionsnedsättning och utbildningsnivå.⁶¹ Där ingår också uppgift om hur många deltagare som haft stöd från SIUS, hur många som slutar i projektet och om de går till studier eller arbete efter Samstart. Förutom dessa uppgifter samlas kompletterande uppgifter in manuellt av handläggarna i Samstart, det gäller till exempel uppgifter om deltagaren är en elev, skolform, huvudman med mera.⁶² Uppgifterna samlas in månadsvis och ingår i projektets uppföljning. Inom projektet arbetar de med att se över vilka uppgifter som behöver samlas in och följas upp.

Uppföljningen inom Samstart har skapat möjligheter för att visa på sammansättningen av deltagarna, vilka stödinsatser de får och för att identifiera skillnader och avvikelser mellan delprojekten. Delprojekten har använt statistiken i dialoger och samverkan med kommunförvaltningar och skolor. Genom statistik som visar vilket behov av stöd som finns bland unga i kommunen har delprojekten motiverat kommunerna till att samarbeta och att aktivt arbeta med att identifiera elever med behov av stöd. Statistiken används även i dialoger på nationell nivå och bidrar till förbättringar på både lokal och nationell nivå. Trots att Samstarts arbetssätt med tilläggs-koder delvis ger en mer tillförlitlig statistik finns begränsningar, framför allt genom mycket manuell hantering.

4.3 Information som bör samlas in vid registrering av deltagare i skolsamverkan

4.3.1 Start- och slutdatum för deltagande i skolsamverkan

För att utveckla uppföljningen av ordinarie skolsamverkan är det viktigt att kunna följa upp när skolsamverkan börjar och slutar, kopplat till varje elev som deltar.

---

⁵⁸ Exempelvis i tjänsterna rusta och matcha samt i stöd och matchning.

⁵⁹ Deltagare i Samstart får vid inskrivning i projektet tilläggs-kod Å och vid avslut i Samstart ändras det till tilläggs-kod L. I Samstart får eleven även ett "W" som indikerar skolsamverkan (tilläggs-koden som finns för skolsamverkan nationellt).

⁶⁰ Dels genom en automatiserad månadsrapport i PowerPoint, dels som Excel-fil.

⁶¹ Uppgifterna registreras vid inskrivning.

⁶² Uppgifter om personen är elev, om skolform etcetera läggs in som extra frågor i deltagarförteckningen som är underlag för projektets rapportering till ESF och SCB. I det fortsatta arbetet med Samstart kommer de att samla in fler uppgifter på detta sätt.

För startdatum är det önskvärt att registrering av deltagande i skolsamverkan görs så snart Arbetsförmedlingen och eleven är överens om att ge stöd inom ramen för skolsamverkan. Slutdatum kan exempelvis bli när eleven slutar skolan. Enligt Arbetsförmedlingens nuvarande riktlinjer för skolsamverkan upphör skolsamverkan när eleven slutat skolan.

4.3.2 Uppgifter om skolan

För uppföljningen av skolsamverkan finns behov av att samla in information om vilken skola eleven går på samt skolform, huvudman och inriktning på utbildningen. I det här avsnittet beskriver vi uppgifter om skolan som kan vara relevanta för Arbetsförmedlingen att registrera när en elev registreras som deltagare i skolsamverkan. Arbetsförmedlingens rättsavdelning har gjort bedömningen att det inte finns rättsliga hinder för att ta in, registrera och behandla de uppgifter vi föreslår ska samlas in.⁶³

Uppgifter om skolan gör det möjligt att kunna följa upp och få mer kunskap om hur skolsamverkan genomförs. Finns det till exempel skolor där inga elever deltar i skolsamverkan kan det tyda på att Arbetsförmedlingen inte nått skolorna med information eller att elever i behov av stöd inte identifieras av skolan. Det kan också visa på variationer mellan till exempel olika skolformer och huvudmän. Det är uppföljning som är viktig för Arbetsförmedlingens sektorsansvar för att kunna vara pådrivande i arbetet.

Samstart kommer i den kommande projektperioden att följa upp ett antal utbildningsparametrar. Det handlar exempelvis om skola, skolform, årskurs vid inskrivning i projektet, huvudman och hemkommun.

Skolans namn

För att kunna följa upp vilka skolor Arbetsförmedlingen samverkar med behöver uppgift om vilken skola eleven går på registreras. Det vill säga skolans namn och skolenhetskod. I uppföljningen av skolsamverkan skulle vi vilja få kunskap om hur många och vilka skolor det finns etablerad samverkan med. Uppföljningen syftar till att svara på frågor som exempelvis hur stor andel av skolorna Arbetsförmedlingen samverkar med, finns variationer i landet, mellan olika skolformer, huvudmän etcetera.

Årskurs

En uppgift som kan samlas in är vilken årskurs eleven går i när skolsamverkan påbörjas. Det är viktig information bland annat för utvärderingar av skolsamverkan och kan svara på frågor om det spelar någon roll när under skoltiden skolsamverkan inleds.

Skolform

I förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten står att Arbetsförmedlingen ska samverka med skolan men någon speciell skolform anges inte.⁶⁴ Skolväsendet består av flera olika skolformer och i uppföljningen av skolsamverkan är det relevant att kunna följa vilka skolformer som skolsamverkan sker inom. Det belyser om Arbetsförmedlingen prioriterar att samverka med vissa skolformer. Analyser av skolform kan även bidra till ökad kunskap om hur processer för olika elevgrupper kan se ut. Exempelvis om elever i gymnasiesärskolan redan har ett underlag för registrering av funktionsnedsättning,

⁶³ Bedömning från rättsavdelningen 2023-04-18

⁶⁴ Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §.

medan elever från andra skolformer oftare kan behöva påbörja en utredning om stödbehov och funktionsnedsättning innan eventuellt stöd kan sättas in.

Vi föreslår utifrån ett uppföljningsperspektiv att Arbetsförmedlingen registrerar skolform för deltagare i skolsamverkan. Vilka skolformer som skolsamverkan ska omfatta kan klargöras i en fördjupad målgruppsanalys (se förslag i kapitel 3.1).⁶⁵

Exempel på skolformer som vänder sig till elever som är 16 år eller äldre:

- Gymnasieskola
- Gymnasiesärskola (byter namn från den 2 juli 2023 till anpassad gymnasieskola)
- Kommunal vuxenutbildning
- Komvux som särskild utbildning
- Komvux SFI
- Folkhögskola
- Yrkeshögskola
- Universitet och högskola

Huvudman för skolan

För att kunna analysera skillnader i samverkan och deltagande från skolor med olika huvudmän behöver den uppgiften samlas in vid registrering av deltagare i skolsamverkan. Enligt skollagen kan huvudman för skolan vara kommun, region, stat eller enskild.⁶⁶

I Rambolls halvtidsutvärdering för Samstart framkommer att vissa av delprojekten upplever samverkan med friskolor (enskilda huvudmän) som en utmaning. Omkring 21 procent av eleverna i Samstart gick i en friskola i mars 2022. Slutsatsen i rapporten är att det finns behov av stöd från projektledningen för hur delprojekten ska analysera och hantera samverkan med friskolor.⁶⁷

Skolkommun

I skolsamverkan kan det finnas utmaningar kopplat till när en elev går i skola i en annan kommun än hemkommunen. En utmaning är när samverkan ska övergå från skolkommun till hemkommun, till exempel vid byte av skola eller vid skolslut. För att underlätta planering och kontakter finns behov att veta vilka elever i skolsamverkan som har en annan skolkommun än hemkommun.

Vi rekommenderar därför att uppgift om skolkommun registreras för deltagare i skolsamverkan. Uppgift om skolkommun finns exempelvis i skolenhetsregistret.

Inriktning på utbildningen

Uppgift om inriktning på utbildningen ger en mer nyanserad bild av vilka ungdomar som får stöd genom skolsamverkan. Det ger också underlag för dialog med skolan om vilka elever som har behov av skolsamverkan.

---

⁶⁵ SFS 2022:811 Förordning med instruktion för Arbetsförmedlingen, 16 §. Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 12 §.

⁶⁶ SFS 2010:800 Skollagen, kap 2

⁶⁷ Ramboll (2022): Halvtidsutvärdering Samstart. Sid 10.

I Samstart följer de upp inriktning på utbildningen för gymnasieelever. De registrerar manuellt uppgift om eleven går i högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram.

4.3.3 Beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång

Genom att följa upp hur många av eleverna som har beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång får Arbetsförmedlingen ökad kunskap om vilka elever som har behov av skolsamverkan. Det ger också underlag för analyser om Arbetsförmedlingen når rätt målgrupp. Uppgifterna blir tillsammans med andra faktorer värdefullt underlag för dialoger om behov av skolsamverkan. Uppföljning av unga med aktivitetsersättning för förlängd skolgång är också intressant utifrån Arbetsförmedlingens sektorsansvar. I förlängningen kan det till exempel finnas behov av att undersöka om elever med förlängd skolgång fått information om skolsamverkan.

Försäkringskassan fattar beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång. Det kan ges till elever som är mellan 19 och 29 år och som har en funktionsnedsättning eller en sjukdom som gör att eleven behöver längre tid på sig för att bli klar med grundskolan eller gymnasiet.⁶⁸

Deltagandet i skolsamverkan avgörs inte av om eleven har aktivitetsersättning vid förlängd skolgång. Det är skolan som identifierar vilka elever som har behov av stöd i övergången från skola till arbetsliv. Inom Samstart kommer de att manuellt registrera vilka deltagare som har beslut om aktivitetsersättning för förlängd skolgång för att kunna följa upp det.

Vi föreslår att Arbetsförmedlingen undersöker hur myndigheten kan hämta uppgift om beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång från Försäkringskassan. Arbetsförmedlingens rättsavdelning har gjort bedömningen att det inte finns något hinder för Arbetsförmedlingen att behandla sådana personuppgifter om det är motiverat att hämta uppgiften för att kunna handlägga ärendet. Eventuellt kan det krävas ändring i författning för att Försäkringskassan ska vara skyldig att lämna ut uppgift om beslut på regelmässig basis.⁶⁹

4.3.1 Dokumenterad funktionsnedsättning

I en fördjupad utredning om införande av ett nytt sätt att registrera deltagare i skolsamverkan är det önskvärt att även belysa vilka krav som ska ställas på dokumentation av funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga.

Enligt de interna riktlinjerna för skolsamverkan finns krav på dokumenterad funktionsnedsättning. Elever som studerar i gymnasiesärskolan behöver dock inte dokumentation om funktionsnedsättningen, medan ungdomar som slutat gymnasiesärskolan behöver lämna in särskolebevis.⁷⁰ För elever från andra skolformer ska Arbetsförmedlingens ordinarie rutiner för utredning, bedömning och dokumentation av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga följas.⁷¹

I handläggarstödet för utredning och registrering av funktionsnedsättning anges att underlag kan vara i form av ett medicinskt underlag, i vissa fall från annan myndighet eller

⁶⁸ Försäkringskassan: Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång. Webbartikel Försäkringskassans hemsida www.forsakringskassan.se. Hämtad 230102.

⁶⁹ En uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen kan eventuellt krävas, som en sekretessbrytande regel. Det kan då krävas en hemställan om förordningsändring till regeringen.

⁷⁰ Arbetsförmedlingens handläggarstöd (2021): Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Af-2020/0032 5482

⁷¹ Arbetsförmedlingens interna instruktioner: Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga – utredning och kodning. Version: 4.0 Dnr: Af-2016/0014 7917 och Arbetsförmedlingens handläggarstöd: Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga – utredning och registrering av kod för uppgift om funktionsnedsättning. Dnr: Af-2019/0047 6404

Arbetsförmedlingens specialister. Vilket underlag och dokumentation som krävs är olika för olika funktionsnedsättningar. Det kan vara ett särskolebevis, underlag från en socialsekreterare eller kurator.⁷²

Det kan finnas flera hinder som gör att en utredning tar lång tid. Det kan vara kötider inom vården. Det kan också finnas motstånd mot utredning och diagnos hos enskilda elever eller föräldrar som känner oro för att en diagnos kan ge upphov till diskriminering. Om personen har brister i svenska språket eller är flicka/kvinna innebär det också en lägre chans till att behovet av utredning upptäcks. Om myndigheten kan registrera deltagande i skolsamverkan med grund i ett identifierat behov utan krav på omfattande dokumentation kan elever som väntar på en utredning få stöd tidigare. Ett sådant arbetssätt stöds av Socialstyrelsens nya riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism. De betonar där vikten av att ge insatser efter behov så snart som möjligt och inte avvakta en utredning.⁷³

4.4 Behov av tillgänglig statistik internt och externt

När Arbetsförmedlingen har tillgång till tillförlitlig statistik om skolsamverkan kan den göras tillgänglig för löpande uppföljning och styrning av verksamheten. Det är viktigt för att följa upp skolsamverkan men också med hänsyn till myndighetens sektorsansvar och regeringens strategi om förbättrad uppföljning av arbete för personer med funktionsnedsättning.

Arbetsförmedlingens arbete med skolsamverkan anknyter till flera andra aktörers arbete med unga med funktionsnedsättning. Det gäller till exempel kommuner, skolor och andra myndigheter såsom Skolverket och Försäkringskassan. Det kan därför vara relevant att undersöka vilka behov av statistik externa intressenter kan ha och hur statistiken i så fall kan göras tillgänglig för dem.

4.5 Förslag: Skapa förutsättningar för och tillgång till statistik av god kvalitet

4.5.1 Utred nytt sätt att registrera deltagare i skolsamverkan

Vi föreslår att Arbetsförmedlingen utreder möjligheten att införa ny form av registrering av deltagare i skolsamverkan och därmed ersätta registrering av deltagare med tilläggskod.

Ett nytt sätt att registrera deltagare i skolsamverkan är enligt vår bedömning en förutsättning för tillgång till statistik av god kvalitet. Det gör det möjligt att besvara frågor om vilka elever som deltar i skolsamverkan, vilken typ av stöd de får och vad som händer efter skolsamverkan, i vilken utsträckning de går vidare till studier eller arbete.

Arbetsförmedlingen behöver ta ställning i en rad principiella frågor som berör registrering av deltagare och utveckling i systemstöd. En fortsatt utredning kan tydliggöra vilka principer och ställningstaganden som ska gälla för skolsamverkan när det gäller till exempel start- och slutdatum, koppling till sökandekategori och krav på dokumenterad funktionsnedsättning.

⁷² Arbetsförmedlingens handläggarstöd: Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga – utredning och registrering av kod för uppgift om funktionsnedsättning. Dnr: Af-2019/0047 6404

⁷³ Socialstyrelsen (2022): Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism. Prioriteringsstöd till beslutsfattare och chefer 2022.

4.5.2 Utred hur nya uppgifter kan samlas in

Arbetsförmedlingen behöver ta ställning till vilka uppgifter om skolan och utbildningen som ska hämtas in och hur det kan göras. Vi föreslår att uppgifter om skolform, huvudman, skolkommun, inriktning på utbildningen samlas in. En fråga att utreda är till exempel om uppgifter om skolan kan hämtas via Skolverkets skolenhetsregister.⁷⁴ I skolenhetsregistret finns många av de uppgifter som är intressanta för uppföljning av skolsamverkan. Skolverket ansvarar för skolenhetsregistret som också har en öppen API⁷⁵ för hämtning av data.

Arbetsförmedlingen behöver även ta ställning till om uppgift om beslut om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång bör hämtas över från Försäkringskassan. Det behöver också utredas om det krävs förändring i författning.

4.5.3 Tillgängliggör statistik om skolsamverkan

När Arbetsförmedlingen har tillgång till tillförlitlig statistik om skolsamverkan kan den göras tillgänglig för löpande uppföljning och styrning av verksamheten. Myndigheten behöver se över vilka variabler som ska följas upp i löpande månadsstatistik internt. Det kan även vara relevant att beakta vilka behov av statistik externa intressenter kan ha och hur statistiken i så fall kan göras tillgänglig för dem.

5 Registrering av sökandekategori

Alla arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen ska registreras med en så kallad sökandekategori som visar om personen exempelvis är öppet arbetslös eller deltar i en insats. Det innebär att en kod registreras som ska motsvara den arbetssökandes faktiska situation i fråga om sysselsättning och möjlighet att söka och ta ett arbete. För sökandekategorier som sammanfaller med ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en insats sätts kategorin automatiskt via besluten. Övriga sökandekategorier sätts manuellt. Enligt Arbetsförmedlingens handläggarstöd för sökandekategorier ger korrekt tillämpade sökandekategorier underlag för matchning mellan lediga platser och arbetssökande.⁷⁶

5.1 Sökandekategori för elever i skolsamverkan

Enligt Arbetsförmedlingens riktlinjer ska en elev i skolsamverkan registreras som arbetssökande med förhinder eftersom eleven går i skolan och inte kan söka jobb.⁷⁷ En elev i skolsamverkan som har beslut om en stödinsats under arbetsplatsförlagt lärande (apl)⁷⁸ ska i stället registreras med sökandekategorin för ombytessökande.⁷⁹ Efter apl ska eleven åter registreras som arbetssökande

⁷⁴ Skolenhetsregistret. Databas tillgänglig på Skolverkets hemsida www.skolverket.se I detta register finns uppgifter för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux, komvux som särskild utbildning och komvux sfi. Hämtad 20230216.

⁷⁵ Öppna data är digital information som finns tillgänglig för vem som helst att använda. För att till exempel en myndighet ska kunna dela med sig av öppna data på ett kontrollerat sätt används programmeringsgränssnittet API (Application Programming Interface). API kan bearbetas och till användas för att bygga till exempel appar eller webbtjänster.

⁷⁶ Arbetsförmedlingens handläggarstöd sökandekategorier. Dnr: 2022/00120386

⁷⁷ Sökandekategori 14, Arbetssökande med förhinder – arbetssökande som för tillfället inte kan söka jobb eller börja jobba.

⁷⁸ Arbetsplatsförlagt lärande (apl). Webbartikel på Skolverkets hemsida www.skolverket.se. Hämtat 230404.

⁷⁹ Sökandekategori 41, ombytessökande. Arbetssökande med arbete i önskad omfattning som vill byta arbete.

med förhinder. Denna rutin för byte av sökandekategori görs manuellt. Det kan dock finnas brister i denna manuella registrering.

Om tilldelning av sökandekategori kan automatiseras vid deltagande i skolsamverkan och om byte av sökandekategori under apl inte behöver göras skulle det underlätta handläggningen. Arbetsförmedlingen behöver ta ställning till vilken sökandekategori som deltagare i skolsamverkan ska ha och hur rutinen ska se ut vid apl.

5.2 Behov av ny sökandekategori för studerande?

En fråga som har lyfts från sakkunniga under utredningsprocessen är om det finns behov av en ny sökandekategori för studerande. Den frågan har lyfts tidigare på myndigheten, dels för elever i skolsamverkan och dels för andra som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och studerar. Under 2019 påbörjade Arbetsförmedlingen en utredning kring behov av en ny sökandekategori för studerande.⁸⁰ Eftersom myndigheten just då var i inledningen av en stor reformering beslutade man emellertid att avvakta med eventuella förändringar av sökandekategorier.

En sökandekategori för studerande i kombination med en mer tillförlitlig registrering av deltagande i skolsamverkan skulle innebära att en elev som skrivs in i skolsamverkan registreras med denna sökandekategori. En sökandekategori för studier kan exempelvis användas för att följa upp ungdomar som efter skolsamverkan studerar och samtidigt har fortsatt stöd från Arbetsförmedlingen.

En sökandekategori för studier skulle vara användbar för uppföljning av ungdomar som deltagit i skolsamverkan men även för att förbättra Arbetsförmedlingens uppgifter om övergångar till studier för alla inskrivna.

5.3 Förslag: Se över behov och tilldelning av sökandekategorier för elever i skolsamverkan

- Vi föreslår att en sökandekategori sätts automatiskt när deltagare registreras i skolsamverkan. Denna sökandekategori bör ligga kvar tills skolsamverkan upphör. Det skulle förenkla handläggningen om arbetsförmedlaren inte behöver lägga in sökandekategori manuellt och göra ett byte av sökandekategori under apl. Sökandekategorin skulle bli mer tillförlitlig och därmed göra uppföljningen mer träffsäker. Det finns emellertid behov av konsekvensanalys av vilka krav som ställs på sökandekategori för exempelvis beslut om SIUS eller bidrag till personligt biträde.
- Det kan finnas fördelar med att införa en ny sökandekategori för studerande. En sådan kategori kan användas för elever i skolsamverkan men även för andra arbetssökande som studerar. Det kräver fortsatt utredning om hur den ska användas för andra grupper än elever i skolsamverkan och vilka konsekvenser det skulle få för den övergripande strukturen av sökandekategorier.

---

⁸⁰ Vi har tagit del av arbetsmaterial om utredning av sökandekategori för studerande.

6 Uppföljning av vilket stöd eleven får inom skolsamverkan

I det här kapitlet beskriver vi stödinsatser som kan ges under skolsamverkan och för en diskussion om hur de kan följas upp. I uppföljning av skolsamverkan vill vi kunna kartlägga och analysera vilka stödinsatser eleverna tar del av under tiden i skolsamverkan. Det är relevant att beakta stödinsatser i analyser av hur skolsamverkan bedrivs och i studier av skolsamverkans betydelse för att underlätta övergången från skola till arbetsliv.

6.1 Stöd genom vägledning och information

Stöd inom skolsamverkan i form av vägledning och information är speciellt utpekat i förordningen. I Arbetsförmedlingens interna riktlinjer för skolsamverkan anges att det är skolan som ska identifiera behov av information och vägledning från Arbetsförmedlingen. Finns ett sådant behov ska Arbetsförmedlingen medverka vid möten för personal, elever och föräldrar. Detta kan ske i grupp eller enskilt. Om förutsättningar finns kan möten ske på distans utifrån deltagarnas tillgänglighetsbehov och möjligheter till deltagande.⁸¹

Arbetsförmedlingen saknar idag en tydlig rutin för att dokumentera aktiviteter som vägledningssamtal och information. Eftersom möten och kontakter är en viktig del av stödet som ges inom skolsamverkan ser vi ett behov av att kunna följa upp dessa kvantitativt på aggregerad nivå. För att kunna göra det behöver samtalen registreras på ett sådant sätt att ändamålsenlig uppföljning blir möjlig. Det finns i förlängningen även behov av att följa upp samtalen kvalitativt.⁸²

Inom Samstart pågår utvecklingsarbete för att förtydliga roller och ansvar för studie- och yrkesvägledning (karriärvägledning) mellan kommun och Arbetsförmedlingen. Ett sådant förtydligande blir en del i att skapa bättre förutsättningar för stödet som ges till elever i skolsamverkan.

6.2 Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS)

SIUS-programmet på Arbetsförmedlingen är en insats för arbetssökande med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga och behov av stöd för att finna, få, behålla eller återgå i anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Stödet ges till såväl den arbetssökande som arbetsgivaren och arbetsplatsen.⁸³

I Arbetsförmedlingens riktlinjer för skolsamverkan anges att SIUS är en viktig och effektiv insats för ungdomar som deltar i skolsamverkan. Riktlinjen är att bedömningen om SIUS bör vara generös för ungdomar som har eller är på väg att lämna skolan. Det ska inte vara lika stora krav

⁸¹ Arbetsförmedlingens handläggarsstöd: Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Version 7. Dnr Af-2020/0032 5482.

⁸² Det finns viss möjlighet att registrera kontakter i systemstödet AIS, det finns dock brister kopplade till detta. Arbetsförmedlingen har rutin för att upprätta en handlingsplan för ungdomar som deltar i skolsamverkan. Ordinarie rutin för den individuella handlingsplanen ska följas. Det innebär att en handlingsplan ska upprättas senast 30 dagar efter inskrivningen. För ungdomar som inte fyllt 25 år bör den upprättas tidigare. Handlingsplanen ska ge stöd för att ungdomen ska uppnå sina mål om arbete eller studier. Arbetsförmedlingens handläggarsstöd. Arbetssökandes handlingsplan. Dnr Af-2022/0107 8435

⁸³ Arbetsförmedlingen: Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS). Webbartikel, Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230201.

på exempelvis förberedande utredningar som för andra arbetssökande. Beslut om SIUS kan fattas under skoltiden om elevens handläggare bedömer att det är en lämplig insats för att ungdomen ska hitta, få och behålla ett anpassat arbete efter skolan.⁸⁴ Arbetsförmedlingen bedömer behovet och tar beslut om och när SIUS ska kopplas in under skoltid.

Inom ordinarie skolsamverkan görs inte någon uppföljning av beslut om SIUS på grund av att det inte går att identifiera vilka individer som deltar i skolsamverkan. I Samstart följer de kontinuerligt upp vilka deltagare som har beslut om SIUS och hur könsfördelningen ser ut bland dem. De kan dock inte se om stödet getts under skoltid.

Arbetsförmedlingen följer upp SIUS-programmet baserat på antal beslut. Ett mål är att varje SIUS-konsulent ska arbeta med 30 pågående ärenden i det ordinarie SIUS-arbetet. Från Samstart är erfarenheten att det krävs ett mer omfattande stöd från SIUS för ungdomar än för vuxna. Det handlar framför allt om att elever oftast är oprövade mot arbetsmarknaden och att osäkerheten då blir stor vad gäller deras styrkor och utmaningar i arbetslivet. Inom Samstart är därför bedömningen att varje SIUS-konsulent kan arbeta med cirka 20 ungdomar samtidigt.

Arbetsförmedlingen behöver kontinuerligt följa upp om eleverna får likvärdig tillgång till SIUS-programmet i skolsamverkan. Det förutsätter analys av vilka elever som har beslut om SIUS hur fördelningen ser ut avseende exempelvis kön, födelseland, typ av funktionsnedsättning, skolform och ålder. Det kräver dock att Arbetsförmedlingen har tillförlitlig statistik om vilka som deltar i skolsamverkan.

6.3 Stöd vid arbetsplatsförlagt lärande

Arbetsplatsförlagt lärande (apl) innebär att hela eller delar av kurser i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller komvux genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan. Syftet med apl är att eleven ska bli väl förberedd för sitt yrkesområde.⁸⁵

Det är skolan som har ansvaret vid apl, både för att ordna plats och för att följa upp. Arbetsförmedlingens stöd ska ses som ett komplement till skolans stöd för de elever som ingår i skolsamverkan. Enligt Arbetsförmedlingens handläggarstöd medverkar myndigheten vid apl genom att bland annat lämna förslag på lämplig arbetsplats, följa upp samt dokumentera de kunskaper och erfarenheter eleven fått under apl. Myndigheten ska även dokumentera var apl skett och under vilken period.⁸⁶ Arbetsförmedlingen kan också kopplas in vid behov under apl för att få mer kunskaper om elevens kompetenser och möjliggöra en övergång till anpassat arbete med stöd.

6.4 Förslag: Följ upp stödinsatser som ges inom skolsamverkan

För att öka kunskapen om stödet som ges inom ramen för skolsamverkan föreslår vi att Arbetsförmedlingen:

---

⁸⁴Arbetsförmedlingens handläggarstöd: Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Version 7. Dnr Af-2020/0032 5482, sid 7

⁸⁵Arbetsförlagt lärande (APL). Webbartikel, Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 221213.

⁸⁶Det är ostrukturerad uppföljning som inte kan följas upp på aggregerad nivå. Dokumentationen ska göras i individens ärende (daganteckningar i AIS), se Arbetsförmedlingens handläggarstöd: Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Af-2020/0032 5482

- Löpande följer upp vilka elever som får vilka stödinsatser inom skolsamverkan och om det är likvärdig tillgång till dem.
- Utreder hur myndigheten kan följa upp stöd i form av exempelvis vägledningssamtal. Det vill säga stöd som inte kan följas upp genom beslut om till exempel SIUS.

7 Uppföljning av insatser och resultat efter skolsamverkan

Enligt förordning (2000:268) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska skolsamverkan underlätta övergången från skola till arbetsliv. För att följa upp och utvärdera insatsen behöver Arbetsförmedlingen kunna följa upp vilka stödinsatser som ungdomarna får efter skolsamverkan, hur deras stegvisa närmande till arbetsmarknaden ser ut samt resultat och effekter. I det här kapitlet diskuterar vi möjligheter att följa upp stödinsatser, ungdomarnas progression och resultat.

7.1 Stödinsatser efter skolsamverkan

Skolsamverkan i ordinarie verksamhet avslutas då eleven går ut skolan. Efter skolslut tillhör ungdomen en lokal Arbetsförmedlingsenhet och får stöd i ordinarie verksamhet. Arbetsförmedlingen har statistik för uppföljning av program och tjänster som ges i Arbetsförmedlingens ordinarie utbud.⁸⁷ För att kunna följa upp vilka personer som efter avslutad skolsamverkan tar del av en insats krävs att det finns tillförlitliga data på vilka som deltagit i skolsamverkan.

Ungdomar som efter skolan behöver stöd från Arbetsförmedlingen kan efter behovsprövning ta del av myndighetens breda utbud av stödinsatser. En anvisning till en insats ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad och Arbetsförmedlingen ska ha bedömt att insatsen och dess syfte är rätt åtgärd för att den arbetssökande ska nå sitt mål. Det kan vara motiverat med en följd av insatser som leder fram mot utbildning eller arbete.⁸⁸

Arbetsförmedlingens stödinsatser kan till exempel vara:

- förberedande insatser
- karriärvägledning
- arbetslivsinriktad rehabilitering
- validering
- utbildning
- praktik
- upphandlade tjänster

För arbetssökande med en dokumenterad funktionsnedsättning kan Arbetsförmedlingen pröva behov av insatser enligt förordning (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är insatser som exempelvis:

---

⁸⁷ Program och tjänster i Arbetsförmedlingens ordinarie utbud kan följas upp via beslut om insatsen och ibland genom en egen sökandekategori.

⁸⁸ Arbetsmarknadspolitiska program för ungdomar (webbartikel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad: 230216.

- bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen
- bidrag för personligt biträde
- särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS)
- lönebidrag för utveckling hos Samhall

Vid beslut om specialistinsats kan Arbetsförmedlingens specialister ge stöd i form av råd till arbetsförmedlare och i direktkontakt med arbetssökande. Till specialister räknas till exempel psykolog, arbetsterapeut och specialister för syn, döv och hörsel.⁸⁹

7.2 Uppföljning av progression, mål och resultat

Skolsamverkan ska bidra till att underlätta övergången från skola till arbetsliv för elever med funktionsnedsättning.⁹⁰ Arbetsförmedlingen saknar idag interna mål för skolsamverkan i verksamhetsplan och styrkort. Eftersom statistiken för skolsamverkan inte är tillförlitlig följs inte resultaten upp.

En slutsats från rapporten Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen från 2022 är att det är viktigt att fortsätta följa upp och studera olika aspekter av målgruppen i relation till arbetsmarknaden.⁹¹ Författarna lyfter fram att det är intressant att fördjupa kunskapen om vilka personer som lämnar Arbetsförmedlingen av andra orsaker än arbete och studier samt i mer detalj studera betydelsen av SIUS samt skolsamverkans roll för möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden.

Det är centralt att löpande följa upp likvärdighet och jämställdhet. En grundläggande förutsättning för att upptäcka eventuella skevheter är uppföljning. Insatser som SIUS och lönebidrag för utveckling hos Samhall kan vara lämpliga för ungdomar som deltagit i skolsamverkan. Det är också insatser som ingår i Arbetsförmedlingens strategi för att öka jämställdhet. Ett identifierat problem är att kvinnor, och framför allt utrikes födda kvinnor, fått ta del av insatserna i lägre grad än män.⁹²

Arbetsförmedlingen vill på sikt kunna följa den arbetssökandes stegvisa närmande till arbetsmarknaden. Utveckling av verktyg för att kunna följa de arbetssökandes progression och förankring till arbetsmarknaden är en fråga av relevans för flera av myndighetens insatser och inte bara skolsamverkan. Att följa progression är en av principerna för uppföljning i Arbetsförmedlingens strategi för kundarbetet.⁹³ Det handlar om att studera resultat genom att se vilka delmål som uppnåtts för ett närmande mot arbetsmarknaden. Ett delmål kan vara att delta i en insats eller börja studera. Det är utmanande att göra sådana mätningar eftersom det förutsätter tydlighet kring målet med respektive insats och att det är möjligt att följa upp.

⁸⁹ Specialisterna inom Arbetsförmedlingen (webbartikel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230216.

⁹⁰ Arbetsförmedlingens handläggarstöd (2021): Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Dnr Af-2020/0032 5482

⁹¹ Arbetsförmedlingen (2021): Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. En fördjupad analys. Arbetsförmedlingen analys 2021:20.

⁹² Arbetsförmedlingen (2022): Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2022–2025. Subventionerade anställningar, utvecklade matchningstjänster, arbetsmarknadsutbildningar, etableringsprogrammet och övrigt.

⁹³ Arbetsförmedlingen (2022): Strategi för kundarbetet – digitalt först. Version 1.0. Dnr Af-2020/0057643. Och Strategi för kundarbetet – digitalt först (bildspel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230215.

I rapporten Att studera progression undersöker Arbetsförmedlingen möjligheten att analysera och mäta progression genom att använda registerdata.⁹⁴ Rapportförfattarna konstaterar att det är svårt att studera progression med hjälp av registerdata vilket bland annat beror på att de modeller som används inte bedöms vara tillräckligt tillförlitliga. För framtiden behöver analytiska verktyg utvecklas för att kunna använda registerdata i analyser av progression. I rapporten lyfter de fram att ett alternativ kan vara att använda sig av enkäter för att identifiera progression på individnivå. Ett exempel är den typ av enkäter som används inom det danska BIP-projektet. Rapportförfattarna lyfter fram att det finns utmaningar även vad gäller användningen av enkäter för att mäta progression. Exempelvis kan det vara svårt att genomföra enkätundersökningar i större skala och det kan finnas problem med tillförlitlighet då det handlar om hur respondenten bedömer sin situation. De nämner emellertid att denna typ av enkätstudier kan vara ändamålsenliga för att följa arbetssökande med särskilda utmaningar på individnivå.

7.3 Förslag: Följ upp stöd och resultat efter skolsamverkan

För att följa upp deltagande i stödinsatser och resultat behövs tillförlitlig statistik för deltagare i skolsamverkan. I förslaget pekar vi på behov av framtida uppföljning när tillförlitlig statistik finns tillgänglig.

Vi föreslår att myndigheten löpande följer upp följande indikatorer efter skolsamverkan, för samtliga är det centralt att belysa likvärdighet:

- deltagande i Arbetsförmedlingens stödinsatser
- övergång till studier och speciellt om ungdomar som inte har gymnasieexamen går vidare till reguljär utbildning för att slutföra gymnasieutbildningen
- övergång till arbete med eller utan stöd
- varaktighet i arbetet

Det är även viktigt att utforska vilka resultat som behöver följas upp eftersom övergång till arbete eller studier kanske inte är aktuellt för en del av deltagarna. Andra orsaker än övergång till arbete och studier kan behöva följas upp, till exempel övergång till daglig verksamhet (LSS)⁹⁵.

Att följa progression kan ge värdefull information om resultatet av myndighetens arbete med unga med funktionsnedsättning men även andra arbetssökande. En sådan kunskap bidrar till att skapa bättre förutsättningar för chefer och medarbetare när de ska prioritera och planera verksamheten. Det är därför önskvärt att Arbetsförmedlingen fortsätter utforska metoder för att följa upp arbetssökandes stegvisa närmande till arbetsmarknaden. Det är betydelsefullt för såväl ungdomar som deltagit i skolsamverkan som för andra arbetssökande. Det handlar om att kunna följa progression genom registerdata men också titta på andra metoder. Ett förslag är att utreda om den typ av enkäter som använts inom BIP-projektet kan utformas och användas för uppföljning av progression av ungdomar som deltagit i skolsamverkan och andra arbetssökande.

Att utbilda sig kan vara en viktig del av närmandet till arbetsmarknaden. Genom att löpande kunna följa upp uppgifter om antagning, studiestart, eventuellt avbrott och genomförd utbildning skulle ungdomars närmande mot arbetsmarknaden kunna följas. Arbetsförmedlingen har tidigare

⁹⁴ Arbetsförmedlingen (2022): Att studera progression. En kartläggning av vägen genom insatser till arbete. Arbetsförmedlingen analys 2022:12.

⁹⁵ SFS 1993:387 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.

utrett frågan om tillgång till informationsutbyte med vuxenutbildningen. Det skulle kräva att det juridiskt och tekniskt går att hämta sådana uppgifter från extern databas.⁹⁶ Det pågår en utredning på Arbetsmarknadsdepartementet som ska analysera och föreslå hur informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen kan förbättras. Syftet är att underlätta övergångar från arbetslöshet till studier i kommunal vuxenutbildning och förbättra möjligheterna till uppföljning.⁹⁷ För att förbättra uppföljningen av elever som tagit del av skolsamverkan ser vi även behov av informationsutbyte från andra skolformer som exempelvis gymnasieskolan och folkhögskola.

För att följa upp förordningens mål att skolsamverkan ska underlätta övergången från skola till arbetsliv skulle Arbetsförmedlingen kunna genomföra fördjupade analyser av olika aspekter av etablering på arbetsmarknaden för de som deltagit i skolsamverkan och för andra unga med funktionsnedsättning. Det skulle exempelvis kunna beröra vilka personer som lämnar Arbetsförmedlingen av andra orsaker än arbete och studier, betydelsen av SIUS och om skolsamverkan haft någon effekt på andelen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS).

8 Uppföljning av skolornas erfarenhet av skolsamverkan

En utmaning med likvärdig tillgång till skolsamverkan är kopplad till skolors bristande kännedom om skolsamverkan. I Arbetsförmedlingens riktlinjer för skolsamverkan står att myndigheten ska kontakta de skolor som berörs av skolsamverkan och lämna information om uppdraget. Kontakt bör etableras med skolorna senast i början av elevernas sista år i gymnasiesärskolan, gymnasieskolan och riksgymnasierna.⁹⁸ Arbetsförmedlingen har idag inte någon ytterligare information om skolsamverkan, exempelvis på den externa webben.⁹⁹ Detta gäller skolsamverkan i ordinarie verksamhet.

Inom Samstart finns en ambition att ha etablerad samverkan med alla skolor som omfattas av uppdraget. En del av en etablerad samverkan innebär att parterna enas om en gemensam bild av samverkan där mål och syfte tydliggörs för respektive part. En etablerad samverkan skulle i förlängningen innebära att det inte finns behov av att skicka ett informationsbrev för att få kontakt med skolorna utan att kontakterna tas och bibehålls på andra sätt. I Samstarts fortsatta arbete ingår att utveckla informationsmaterial om skolsamverkan och planera för bredare kommunikation.

---

⁹⁶ Arbetsförmedlingen och Skolverket (2021): Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal vuxenutbildning. Slutredovisning av Arbetsförmedlingens och Skolverkets regeringsuppdrag. Diarienummer Arbetsförmedlingen: Af-2021/0016 1565

⁹⁷ Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. Bilaga till beslut. 2023-01-17, A2023/00083. En promemoria ska redovisas senast den 30 september 2023.

⁹⁸ Arbetsförmedlingens handläggarstöd (2021): Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan. Af-2020/0032 5482. Arbetsförmedlingen har en mall som stöd för hur de lokala arbetsförmedlingsenheterna kan formulera sig per mejl eller brev när de tar kontakt med skolan.

⁹⁹ Ett faktablad fanns tidigare men togs bort då myndigheten beslutat att inte ha faktablad. Nu är det dock möjligt att ta fram och använda sig på nytt av faktablad.

8.1 Förslag: Följ upp skolornas kännedom om och erfarenhet av skolsamverkan

Skolornas kännedom om skolsamverkan är helt avgörande för möjligheten att fånga upp elever i behov av stöd. Ett förslag är därför att kontinuerligt följa upp skolornas kännedom om skolsamverkan och deras erfarenheter av att samverka med Arbetsförmedlingen. En sådan uppföljning ger underlag för att utveckla Arbetsförmedlingens kommunikation och arbetssätt. Den kan också bidra med kunskap om vad som påverkar skolor att samverka med Arbetsförmedlingen eller avstå. Ett förslag skulle kunna vara att utveckla exempelvis en enkät som besvaras av skolorna.

9 Uppföljning av vissa mål och metoder inom Samstart

I det här kapitlet beskriver vi några av de mål och arbetssätt som utvecklas inom Samstart och behov av uppföljning av dem. Arbetsförmedlingen kommer att behöva ta ställning till om hela eller delar av Samstarts arbetssätt ska implementeras i ordinarie verksamhet efter projektslut.

9.1 Målet att eleven har planering för nästa steg när skolan slutar

Ett delmål i Samstart är att eleverna vet vad som händer efter skolslut, har en planering för nästa steg och känner sig trygga med planeringens innehåll.¹⁰⁰ Tryggheten i att känna till nästa steg efter skolan slutar är även viktigt för anhöriga. Målet att eleven har en planering efter skolavslut saknas idag inom ordinarie skolsamverkan.

I Samstart har målet följts upp genom en enkät till deltagare i samband med skolslut. I juni 2022 svarade eleverna på enkäten vid ett samtal med arbetsförmedlaren. Resultatet visade att 98 procent av deltagarna visste vad deras nästa steg var efter skolan slutat. I enkäten angav de att deras nästa steg var exempelvis ett möte med en handläggare eller SIUS på Arbetsförmedlingen. Det var också många som fått anställningar, sommarjobb eller praktikplatser.¹⁰¹

9.1.1 Förslag: Uppföljning av elevens mål och planering vid skolslut

Förslaget är att inom Samstart fortsätta utveckla uppföljning av målet att eleven känner till nästa steg när skolan slutar och är trygg i planeringen. Målet är ett viktigt syfte med skolsamverkan och uppföljningen som görs inom Samstart ger underlag för att utvärdera om målet är relevant att implementera i ordinarie skolsamverkan. Uppföljning av målet kan också användas för att indikera likvärdighet i skolsamverkan.

9.2 Ungdomarna får stöd i en sammanhållen process

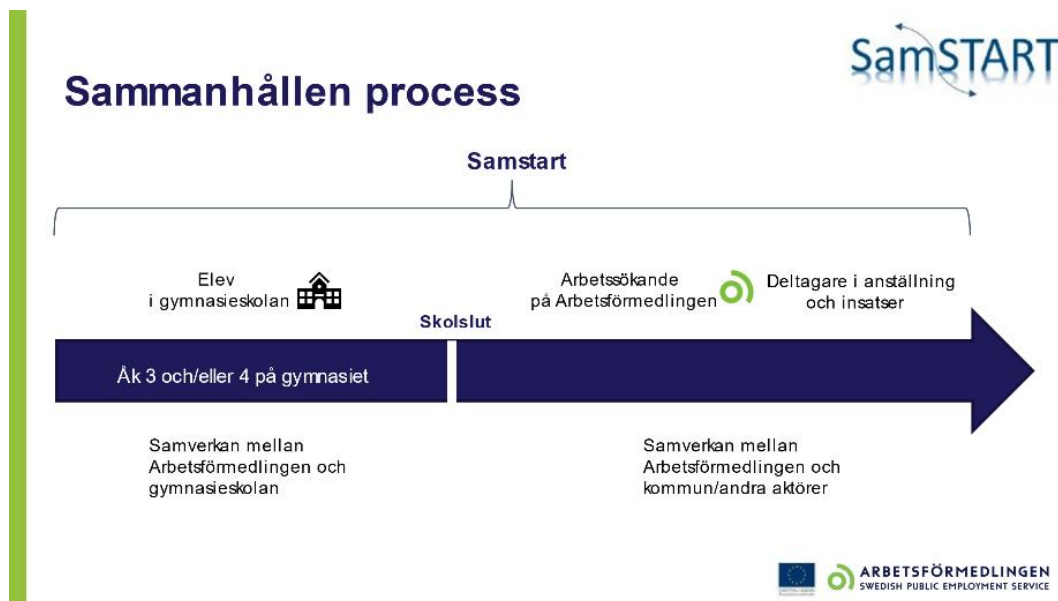
I det här avsnittet beskriver vi arbetssättet med stöd i en sammanhållen process som är en viktig del av utvecklingsarbetet i Samstart. Detta arbetssätt är inte implementerat i ordinarie skolsamverkan idag.

¹⁰⁰ Arbetsförmedlingen (2022): Projektansökan SamSTART ESF+. Öka övergångar från skola till arbetsliv. Sid 22.

¹⁰¹ Ramböll (2023). Slututvärdering av Samstart, sid 11. Totalt 163 individer svarade på enkäten.

Den sammanhållna processen är ett arbetssätt som utvecklas inom Samstart för att ge ungdomarna stöd såväl under skoltid som efter att de slutat skolan. Grundtanken är att undvika olika typer av avbrott i stödet. När ungdomarna i ordinarie skolsamverkan registreras som arbetssökande är det troligt att de kommer behöva byta handläggare upprepade gånger beroende på vilka insatser de ska delta i. I Samstart är ett delmål att alla deltagare i samband med skolslut ska kunna ta del av fortsatt stöd i en sammanhållen process hos Arbetsförmedlingen.

Figur 1. Illustration av den sammanhållna processen

Ambitionen är att minimera antalet handläggaryten för ungdomen och att släppa taget först när ungdomen nått en långsiktig lösning med arbete, utbildning eller annan försörjning. Inom Samstart får varje elev en arbetsförmedlare som kontaktperson. Under skoltiden börjar arbetsförmedlaren bygga en förtroendefull relation med eleven. Det stärker förutsättningarna att bygga vidare på individens styrkor och egna tankar om framtiden. När skolan slutat bibehålls kontakten och kontaktpersonen kan följa ungdomen under en längre tid.

Genom att undvika byte av arbetsförmedlare skapas kontinuitet och trygghet. Det är speciellt viktigt för unga med funktionsnedsättning eftersom det ofta kan vara många aktörer som är inblandade i ungdomarnas liv, både i skolan och efter skolan slutat. Eleverna vet vem de kommer att träffa efter skolan slutat och ledtider kan kortas eftersom det inte krävs överlämning till ny handläggare. Det innebär också att Arbetsförmedlingen kan fortsätta med en redan upparbetad relation och vara en samordnande kontakt före, under och efter olika insatser från Arbetsförmedlingen och andra aktörer. Det ger goda förutsättningar för kontinuerlig planering av nästa steg.

9.2.1 Forskningsstöd och fortsatt utvecklingsarbete

Att hålla nere antalet handläggarkontakter stöds av den danska BIP-studien (Beskæftigelses Indikator Projektet). Beskæftigelses Indikator Projektet (jobb- och sysselsättningsindikatorprojektet, BIP) är en omfattande vetenskaplig studie som undersökt vad som gör att individer med komplexa problem såsom funktionsnedsättning, missbruk eller sociala problem kommer ut i arbete eller studier. Elva indikatorer för anställningsbarhet utvecklades och

testades under fyra år på ca 4 000 arbetslösa personer i Danmark. En viktig slutsats från studien handlar om vikten av att undvika byte av handläggare. I genomsnitt fick cirka sex procent av de deltagare som ansågs ”activity-ready” ett jobb på ordinarie arbetsmarknaden inom ett år. Ett handläggjarbyte sänkte dock sannolikheten med 22 procent. Samma mönster sågs även för övergång till utbildning. Slutsatsen från studien är att handläggjarbyte för den här målgruppen bör undvikas i den mån det är möjligt.¹⁰²

Metoden stöds även i intervjuer som Samstart genomfört med ungdomar inom ramen för växthus. Majoriteten av de som intervjuats uttrycker behov av kontinuerlig kontakt, relationsbyggande och att undvika handläggjarbyten. I Samstart utforskas olika delar av den sammanhållna processen i växthus¹⁰³. Det handlar exempelvis om ungdomars upplevelse av stödet de erbjuds som arbetssökande och om informationsmaterial till elever, anhöriga och skola.¹⁰⁴ En insikt är att genom den sammanhållna processen ökar kunskapen om individens behov vilket skapar goda förutsättningar för att beakta horisontella principer och agera normmedvetet, till exempel vid beviljande av stödinsatser.

Idag ser kontakten med elever inom skolsamverkan olika ut för olika Arbetsförmedlingsenheter runt om i landet. Inom Samstart utvecklar de en tydligare processbeskrivning och tar fram mallar till stöd för processens olika steg. Det handlar exempelvis om att utveckla mall och stödmaterial för att löpande kartlägga och dokumentera deltagarens utmaningar, stödbehov och identifiera vad myndigheten behöver veta om ungdomen. Det ingår i Samstarts utvecklingsarbete att via växthus fördjupa sig i hur dokumentation och processer kan utvecklas.

Utvecklingsarbetet handlar också om att förtydliga hur olika typer av kontakter och samtal med ungdomarna bör ske. Vad bör tas upp i första planeringssamtalet/kartläggningssamtalet? Vilken typ av information och vägledning bör ges? Bör det vara ett eller flera samtal? De utforskar även hur myndigheten bör kommunicera med ungdomen. Det kan till exempel vara att skicka sammanfattande minnesanteckningar efter ett möte med arbetsförmedlaren. Genom att tydliggöra dialogen mellan ungdomen och myndigheten och dokumentera den på ett mer utförligt sätt blir det lättare att ge stöd, minska risken för missförstånd och förenkla processen vid ett eventuellt handläggjarbyte. Ett delmål i projektet är att det ska finnas en tydlig beskrivning av den sammanhållna processen vid projektslut.

Myndighetens utveckling de senaste åren har gått mot ett så kallat ärendebaserat arbetssätt. När deltagare i ordinarie skolsamverkan slutar gymnasiet byts ofta handläggare direkt eller efter en kortare tid. Arbetsförmedlingen har de senaste åren dragit ner på personalintensiva kontakter till förmån för kontakt via digitala kanaler, telefon eller självservice på webben. I Arbetsförmedlingens nya instruktion förtydligas ansvaret för att arbeta med att stödja personer med funktionsnedsättning att få eller behålla ett arbete.¹⁰⁵ En fråga är om myndighetens arbetssätt med den här målgruppen kan behöva anpassas på ett sätt som går emot de senaste årens utveckling av myndighetens tjänster.

¹⁰² Rosholm, Lykke Sørensen, and Skipper (2019): What affects job prospects? The Employability Indicator Project. Sid 32

¹⁰³ Växthus benämns de avdelningsövergripande forum och metod för visst utvecklingsarbete som sker i Arbetsförmedlingen. Arbetet. Arbetet är processororienterat med fokus mot kund.

¹⁰⁴ Arbetsförmedlingen (2022): Projektansökan SamSTART ESF+. Öka övergångar från skola till arbetsliv.

¹⁰⁵ Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, 7 § Myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete.

Den sammanhållna processen är en viktig del av arbetet i Samstart och ett arbetssätt som utvecklas för att möta ungdomarnas behov av stöd. Arbetsförmedlingen kommer att behöva ta ställning till om hela eller delar av Samstarts arbetssätt ska implementeras i ordinarie verksamhet efter projektslut. Det gäller också för den sammanhållna processen. Ska det utökade stödet i en sammanhållen process implementeras i ordinarie verksamhet? Ska det i så fall endast ges till dem som deltagit i skolsamverkan eller till en bredare grupp som en del av Arbetsförmedlingens fördjupade stöd? Ett sådant arbete kan samordnas med annat angränsande utvecklingsarbete på myndigheten.¹⁰⁶

Inom Samstart utvecklar de en modell för att bedöma behovet av resurser. Det är även intressant att uppskatta resurseffektiviteten i jämförelse med nuvarande arbetssätt i ordinarie verksamhet. Resursåtgången för de två arbetssätten behöver mätas i förhållande till behov av resurser och till utfallet. En aspekt att beakta är huruvida arbetssätten är anpassade efter målgruppens behov. En annan aspekt är tidshorizonten och vad som är effektivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

9.2.2 Förslag: Fördjupad studie om den sammanhållna processen

Förslaget är att följa upp och utvärdera Samstarts arbete med den sammanhållna processen. Det finns behov av att analysera vilken betydelse stödet som ges enligt Samstarts modell har för de ungdomar som tar del av det. Kunskap om möjligheter och utmaningar blir viktigt inför en eventuell implementering av hela eller delar av Samstarts arbetsmetoder och processer i ordinarie verksamhet.

Det finns en rad intressanta frågor att belysa i en studie om den sammanhållna processen. En fråga är betydelsen av att minska antalet byten av handläggare. Det kan handla om resurseffektivitet och om ledtider när det gäller identifiering av funktionsnedsättning och tidigare tillgång till stödinsatser i förhållande till andra arbetsökande. En annan fråga är hur ungdomen upplever bemötandet, delaktighet och inflytande över sin egen process.

Det är även intressant att belysa hur den sammanhållna processen genomförs. Det kan handla om att kartlägga typ av samtal och kontakter samt stödinsatser. Är stödet likvärdigt - deltar unga kvinnor och män, inrikes och utrikes födda, i insatser i lika stor utsträckning? Vilken betydelse har exempelvis den kartläggning av eleven som görs inom Samstart för att ge bättre kännedom om individens behov och möjligheter. Leder den till en bättre handlingsplan i samband med skolslut? Vilken betydelse har erfarenheter från apl? Det är även intressant att se om och hur kartläggningsdokumentationen kan användas vid uppföljning.

9.3 Utveckla förutsättningar och uppföljning av vägledning

Inom skolsamverkan finns det behov av att tydliggöra hur roller och ansvar för vägledning fördelas mellan skolan och Arbetsförmedlingen och hur det knyts till skolans uppdrag om studie- och yrkesvägledning¹⁰⁷ och Arbetsförmedlingens uppdrag om karriärvägledning.¹⁰⁸ Skolorna är huvudansvariga för vägledning men har idag lite resurser för studie- och yrkesvägledning.

¹⁰⁶ Angränsande utvecklingsarbete kan exempelvis vara pilotprojektet om behovsprövat stöd som beskrivs i Arbetsförmedlingens rapport: Uppdrag att minska arbetslösheten. Återrapport 1. Dnr Af-2022/0104 2982

¹⁰⁷ Arbete med studie- och yrkesvägledning. Webbartikel, Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 221111.

¹⁰⁸ Samlingsida för karriärvägledning (webbartikel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230215.

En del i Samstarts utveckling av strategisk samverkan är att se över hur roller och ansvar ska fördelas mellan skolan och Arbetsförmedlingen. Här är vägledning en av flera frågor som kan behöva diskuteras. Vilka behov har eleverna och vad kan Arbetsförmedlingen komplettera skolans vägledning med? Inom såväl skolan som Arbetsförmedlingen finns det behov av utveckling för hur man kan jobba med vägledning av ungdomar med funktionsnedsättning.

9.3.1 Förslag: Utred hur vägledning kan stärkas

Ett förslag är att i Samstarts pågående utvecklingsarbete för att förtydliga process och samtalsstruktur i skolsamverkan även utforskar hur Arbetsförmedlingen kan komplettera skolans vägledning. Vilka resurser och kompetenser behövs hos Arbetsförmedlingen och hur kan vägledningsinsatser följas upp?

10 Summering av förslag

Arbetet med rapporten visar att det finns stora behov att utveckla uppföljningen för skolsamverkan och även behov av att fördjupa kunskapen om insatsen. I det här kapitlet summerar vi våra förslag för att utveckla uppföljningen och pekar på områden där Arbetsförmedlingen behöver ökad kunskap. Tanken är att det ska ge läsaren en tydlig överblick av rapportens förslag och idéer framåt. Vi lyfter fram vad som är prioriterad utveckling och vad som kan göras på lite längre sikt. Vi hänvisar till de kapitel i rapporten där förslagen beskrivs mer utförligt.

10.1 Förslag på prioriterad utveckling av uppföljning och utredning

För att på ett bra sätt kunna följa upp skolsamverkan är utveckling och utredning inom följande tre områden prioriterade. Förslagen utgår från hur skolsamverkan bedrivs i ordinarie verksamhet idag.

10.1.1 Skapa förutsättningar för statistik av god kvalitet

Ett nytt sätt att registrera deltagare är den viktigaste utvecklingsfrågan för skolsamverkan och en förutsättning för tillgång till statistik av god kvalitet. Det gör det möjligt att bland annat besvara frågor om hur många och vilka elever som deltar i skolsamverkan, vilken typ av stöd de får och i vilken omfattning deltagarna går vidare till studier eller arbete. Vi föreslår att Arbetsförmedlingen utreder möjligheten att införa ny form av registrering av deltagare i skolsamverkan och därmed ersätta registrering av deltagare med tilläggskod. För att stärka uppföljningen av skolsamverkan kan Arbetsförmedlingen även utreda vilka uppgifter om skolan och utbildningen som ska hämtas in och hur det kan göras. En del handlar också om att utreda behov av sökandekategorier och hur Arbetsförmedlingen ska arbeta med dessa. (Se kapitel 4 och 5)

10.1.2 Tillgängliggör statistik om skolsamverkan

När Arbetsförmedlingen har förutsättningar att generera tillförlitlig statistik om skolsamverkan behöver statistiken sammanställas och göras tillgänglig för löpande uppföljning och styrning av verksamheten. Myndigheten behöver se över vilka variabler som ska följas upp i löpande

månadsstatistik internt. Det kan även vara relevant att beakta vilka behov av statistik externa intressenter kan ha och hur statistiken i så fall kan göras tillgänglig för dem. (Se kapitel 4)

10.1.3 Genomför fördjupad målgruppsanalys

Genom att göra en fördjupad målgruppsanalys får myndigheten underlag till att klargöra vilka skolformer och åldrar som ska ingå i målgruppen för skolsamverkan. Hur målgruppen definieras påverkar direkt arbetet med skolsamverkan men även indirekt vad som blir relevant att följa upp. Prioriterade grupper och eventuella avgränsningar i målgruppen bör därför tydligt motiveras. Målgruppsanalysen bör även beakta regelverk för andra berörda aktörer och insatser. (Se kapitel 3)

10.2 Förslag på utveckling av uppföljning på längre sikt

Det finns flera indikatorer som är relevanta att löpande följa upp och analysera när tillförlitlig statistik om skolsamverkan finns tillgänglig (se kapitel 6 och 7). Det är exempelvis:

- vilka elever som får vilka stödinsatser inom skolsamverkan och om det är likvärdig tillgång till dem
- vilka stödinsatser ungdomarna tar del av efter skolsamverkan
- övergångar till studier och arbete samt varaktighet i arbete
- övergång till reguljär utbildning för att slutföra gymnasiet för ungdomar som inte har gymnasieexamen
- hur stor andel av eleverna i aktuella skolformer deltar i skolsamverkan

Det är även viktigt att utforska vilka resultat som behöver följas upp eftersom övergång till arbete eller studier kanske inte är aktuellt för en del av deltagarna. Andra utfall än övergång till arbete och studier kan behöva följas upp, till exempel övergång till daglig verksamhet (LSS).

För att skolsamverkan ska erbjudas elever i behov av stöd behöver skolorna känna till möjligheten att samverka med Arbetsförmedlingen. Erfarenheten från Samstart är att skolornas kännedom om skolsamverkan är låg. Det är därför relevant att följa upp skolornas kännedom om och erfarenhet av skolsamverkan. Myndigheten skulle till exempel kunna följa upp skolornas kännedom om och erfarenhet av skolsamverkan samt vilka faktorer som påverkar vilka skolor som samverkar med Arbetsförmedlingen via en enkät. (Se kapitel 8)

Genom att integrera skolsamverkan i Arbetsförmedlingens modeller för produktionsplanering och uppföljning av resurser kan vi mer träffsäkert uppskatta resurser för uppdraget. Det kräver dock att det finns tillförlitlig statistik för insatsen. Det är viktigt att fortsätta utveckla modellen och ta vara på kunskap från Samstart för att bedöma både resursåtgång och hur många ungdomar som kan komma att delta i skolsamverkan. Målet är att utveckla en modell för att kunna beskriva resurser i ordinarie skolsamverkan. (Se kapitel 3.3)

Det är viktigt att inom Samstart fortsätta utveckla uppföljning av målet att eleven känner till nästa steg när skolan slutar och är trygg i planeringen. Målet är ett viktigt syfte med skolsamverkan och uppföljningen som görs inom Samstart ger underlag för att utvärdera om målet är relevant att implementera i riktlinjer för ordinarie skolsamverkan. (Se avsnitt 9.1)

10.3 Förslag på fördjupade studier

Som en del av arbetet med rapporten har vi identifierat behov av fördjupade studier. Alla förslag har till syfte att förbättra skolsamverkan och hur myndigheten arbetar med uppdraget. Det handlar om att stödet som ges inom uppdraget ska nå målgruppen. Det handlar om att stödet ska vara ändamålsenligt, att skolsamverkan ska ge resultat och om att möjligheten att delta ska baseras på behov.

- För att kunna ta ställning till framtida implementering av Samstarts arbetssätt med en sammanhållen process kan myndigheten undersöka arbetet mer ingående. Om det visar sig att arbetssättet ger goda resultat och är resurseffektivt kan det påverka beslutet. Det finns en rad viktiga frågor att belysa i en sådan studie, exempelvis resurseffektivitet men även betydelsen av att inte byta handläggare, tillgång till stödinsatser samt bemötande och delaktighet. Det är även viktigt att utreda vilket behov som finns av kontinuerlig uppföljning av arbetsförmedlarens samtal och kontakter med ungdomarna inom ramen för den sammanhållna processen. (Se avsnitt 9.2)
- Vägledning och information pekas ut som centralt i skolsamverkan i förordningen. Det är därför viktigt att utforska hur vägledning kan stärkas genom förbättringar i uppföljning, i styrdokument, vid samverkan och när det gäller tillgång till resurser, exempelvis genom tillgång till studie- och yrkesvägledare med vidareutbildning i vägledning för personer med funktionsnedsättning. (Se avsnitt 6.4 och 9.3)
- Arbetsförmedlingen kan även utforska verktyg för att följa upp progression i arbetssökandes närmande till arbetsmarknaden. Ett förslag är att utforska om den typ av enkäter som använts inom BIP-projektet kan utformas och användas för uppföljning av progression av ungdomar som deltagit i skolsamverkan. Arbetsförmedlingen kan även se över möjligheten att använda information om studier som underlag för uppföljning/uppskatta progression, exempelvis uppgifter om studiestart och genomförda studier. (Se kapitel 7)

10.4 Förslag på fördjupade studier på längre sikt

När det finns tillförlitlig statistik för deltagare i skolsamverkan är det önskvärt att analysera likvärdighet. Det handlar om vilka som tar del av stödet såväl som utfall, men även nyttan med skolsamverkan.

- Ett av grundproblemen i skolsamverkan är brist på likvärdighet i landet. Det är till exempel frågor om hur de lokala variationerna ser ut, hur uppdraget prioriteras lokalt och vad påverkar om skolor samverkar med Arbetsförmedlingen eller inte. Finns det variationer när det gäller skolform, huvudman eller inriktning på utbildningen? En viktig aspekt av likvärdighet är också sammansättningen av deltagare när det gäller exempelvis kön, födelseland och typ av funktionsnedsättning. Likvärdigheten skulle kunna undersökas när det gäller såväl vilka som tar del av stödet som utfall.
- För att tydligare identifiera nyttan med skolsamverkan skulle en utredning kunna göras om skolsamverkans roll för ungdomarnas stegvisa närmande mot arbetsmarknaden (progression) och även etablering på arbetsmarknaden. En del i ett sådant arbete skulle kunna bestå av

fördjupade analyser av olika aspekter av etablering på arbetsmarknaden för de som deltagit i skolsamverkan och andra unga med funktionsnedsättning. Det kan beröra vilka personer som lämnar Arbetsförmedlingen av andra orsaker än arbete och studier, betydelsen av att delta i SIUS-programmet och om skolsamverkan haft någon effekt på andelen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Det är speciellt intressant att titta på om tidigt stöd från SIUS inom skolsamverkan ger bättre resultat i form av att ungdomen snabbare kommer i utbildning eller får en stadig förankring på arbetsmarknaden eftersom det är något som går att påverka genom skolsamverkan.

11 Avslutande diskussion

Myndigheten har flera uppdrag och uppgifter kopplat till personer med funktionsnedsättning. Det handlar bland annat om sektorsansvaret, om att tydligare följa upp myndighetens verksamhet på området och om skolsamverkan. Att samarbeta med skolor om elever med funktionsnedsättning för att stödja dem i övergången mellan skola och arbetsliv är ett viktigt uppdrag som kan göra stor skillnad för enskilda ungdomar.

Syftet med rapporten är att ge förslag på hur Arbetsförmedlingen kan utveckla uppföljningen av skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning. Erfarenheter och lärdomar från utvecklingsarbetet inom Samstart är en viktig grund för att identifiera behov av uppföljning på såväl kort som lång sikt. Förslagen om uppföljning gäller framför allt arbetet med skolsamverkan i ordinarie verksamhet. Förslagen om fördjupade utredningar kopplar även till en bredare utveckling av skolsamverkan och inte bara i relation till uppföljning.

Rapporten belyser fyra frågeställningar:

- Vilka frågor behöver Arbetsförmedlingen ha svar på i uppföljningen i skolsamverkan och efter skolsamverkan?
- Vilka problem finns med dagens uppföljning?
- Vilken uppföljning och vilka indikatorer är centrala i ett nytt ramverk för uppföljning av skolsamverkan?
- Vilka behov finns av fördjupade utredningar?

I rapporten lyfter vi behovet av grundläggande information om skolsamverkan. Det handlar i första hand om deltagandet. Hur många deltar i skolsamverkan (antal och andelar av elevunderlaget), vilka är det som deltar (bland annat med hänsyn till könsfördelning, födelseland och funktionsnedsättning) och när/under vilken period deltar de? Att få svar på dessa frågor ger underlag för att kunna beskriva uppdraget översiktligt. Det ger också möjlighet till att jämföra skolsamverkan mellan olika enheter och regioner samt är ett underlag till diskussioner med kommuner och skolor för att utveckla och förbättra skolsamverkan.

Problemen med dagens uppföljning är framför allt att det saknas förutsättningar för en tillförlitlig deltagarstatistik. Den uppföljning vi kan göra utifrån dagens registrerade uppgifter har låg tillförlitlighet och stora brister. Bristerna kopplar till nästan allt det vi vill veta om skolsamverkan, deltagandet och övergångar till arbete och studier efter skolsamverkan. I rapporten föreslår vi

fortsatt utredning för att ersätta dagens system för registrering av deltagande med mer tillförlitligt sätt att registrera deltagare i skolsamverkan.

När tillförlitlig statistik finns på plats skapas fler möjligheter till uppföljning och analys. Det gäller exempelvis övergångar till arbete och eller utbildning, resursåtgång och tilldelning av insatser. När det kommer till behov av fördjupade utredningar lyfter vi förslaget om en målgruppsanalys som särskilt prioriterat. Genom att förtydliga målgruppen blir det tydligare för enheter runt om i landet hur de bör prioritera, planera och utföra arbetet med skolsamverkan.

Skolsamverkan är ett uppdrag för en inkluderande arbetsmarknad. Att se över statistik och uppföljning kopplat till skolsamverkan kommer att göra stor skillnad för kunskap om och insyn i hur uppdraget bedrivs. Det kommer att ge förutsättningar för att utveckla och förbättra skolsamverkan och bidra till att underlätta övergången mellan skola och arbetsliv för unga med funktionsnedsättning.

En grundläggande förutsättning för uppföljning är att det finns tydliga riktlinjer som visar vilka intentioner som finns med insatsen. Hur förväntas den genomföras och vad är de förväntade effekterna? I Samstart finns mål om att ta fram en beskrivning av strukturer, metoder, processer samt roller och ansvar. Dessa beskrivningar blir viktiga i fortsatt arbete med att utveckla uppföljningen av skolsamverkan.

För att genomföra förslagen i rapporten krävs resursplanering och samordning mellan utvecklingsarbetet i Samstart, generellt utvecklingsarbete som pågår i myndigheten samt behov av resurser för de specifika uppdragen. I det fortsatta arbetet krävs i vissa fall också bedömning om de specifika förslagen påverkar behov av resurser och om de är möjliga utifrån nuvarande regelverk.

Slutligen är Skolsamverkan är en fråga som överlappar flera myndigheters ansvarsområden och för att få till en bra process krävs samverkan och gemensamma uppdrag. I den här rapporten har vi fokuserat på vad Arbetsförmedlingen behöver göra internt. I det fortsatta utvecklingsarbetet av uppföljningen av skolsamverkan är det även viktigt att se vilken extern samverkan som behövs.

12 Källförteckning

Arbetsförmedlingen (2017): Effektutvärdering av insatser för unga med funktionsnedsättning. Working paper 2017:2

Arbetsförmedlingen (2020): Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen analys 2020:6. Dnr: Af-2020/0033 6094

Arbetsförmedlingen (2021): Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen. En fördjupad analys. Arbetsförmedlingen analys 2021:20. Dnr af-2020/0063 3962

Arbetsförmedlingen (2022): Att studera progression. En kartläggning av vägen genom insatser till arbete. Arbetsförmedlingen analys 2022:12. Dnr Af-2021/0064 3068

Arbetsförmedlingen (2022): Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2022–2025. Subventionerade anställningar, utvecklade matchningstjänster, arbetsmarknadsutbildningar, etableringsprogrammet och övrigt. Dnr: Af-2021/0051 7044

Arbetsförmedlingen (2022): Mall och handledning för överenskommelser. Webbartikel med länkar film och mall för överenskommelse mellan kommun och arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 221208.

Arbetsförmedlingen (2022): Projektansökan SamSTART ESF+. Öka övergångar från skola till arbetsliv. Diarenr ESF: 22–030, Diarenr Arbetsförmedlingen: Af-2022/0096 7746

Arbetsförmedlingen (2022): Samverkan med kommuner och Delegationen för unga och nyanlända till arbete. Återrapport. Dnr: Af-2021/0065 2282

Arbetsförmedlingen (2022): Samverkan med kommuner och Dua. Delredovisning 2 uppdrag 3.5. Af-2022/0036 1681.

Arbetsförmedlingen (2022): Strategi för kundarbetet – digitalt först. Version 1.0. Dnr Af-2020/0057643.

Arbetsförmedlingen (2023): Produktionsplaneringsmodellen

Arbetsförmedlingen (2023): Samverkan med kommuner och Delegation för unga och nyanlända till arbete. Slutredovisning. Dnr Af-2022/0036 1681.

Arbetsförmedlingen (2023): Strategi för kundarbetet – digitalt först (bildspel). Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230215.

Arbetsförmedlingen (2023): Uppdrag att minska arbetslösheten. Återrapport 1. Dnr: Af-2022/0104 2982

Arbetsförmedlingen (2023): Verksamhetsplan 2023. Version 1.0. Diarienummer: Af-2022/0029 2963.

Arbetsförmedlingen och Skolverket (2021): Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal

vuxenutbildning. Slutredovisning av Arbetsförmedlingens och Skolverkets regeringsuppdrag.
Diarienummer Arbetsförmedlingen: Af-2021/0016 1565

Arbetsförmedlingen och Skolverket (2021): Förbättrat informationsutbyte mellan
Arbetsförmedlingen och kommuner för att underlätta övergångar till studier i kommunal
vuxenutbildning. Slutredovisning av Arbetsförmedlingens och Skolverkets regeringsuppdrag.
Diarienummer Arbetsförmedlingen: Af-2021/0016 1565

Arbetsförmedlingen: Arbetsmarknadspolitiska program för ungdomar. Webbartikel. Hämtad från
Arbetsförmedlingens intranät 230216.

Arbetsförmedlingen: Samlingssida för karriärvägledning (webbartikel). Arbetsförmedlingens
intranät. Hämtad 230215.

Arbetsförmedlingen: Specialisterna inom Arbetsförmedlingen (webbartikel).
Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 20230216.

Arbetsförmedlingen: Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS).
Webbartikel, Arbetsförmedlingens intranät. Hämtad 230201.

Arbetsförmedlingens handläggargröd: Arbetssökandes handlingsplan. Version 27.0. Dnr Af-
2022/0107 8435.

Arbetsförmedlingens handläggargröd: Funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
– utredning och registrering av kod för uppgift om funktionsnedsättning. Version 7. Af-
2020/0049 8695.

Arbetsförmedlingens handläggargröd: Särskild stödperson för introduktions- och
uppföljningsstöd – SIUS. Dnr: Af-2022/0049 2197

Arbetsförmedlingens handläggargröd: Sökandekategorier. Version 13. Dnr: 2022/00120386.

Arbetsförmedlingens handläggargröd: Ungdomar med funktionsnedsättning och skolsamverkan.
Version 7. Dnr Af-2020/0032 5482.

Arbetsförmedlingens interna instruktioner: Funktionsnedsättning som medför nedsatt
arbetsförmåga – utredning och kodning. Version: 4.0 Dnr: Af-2016/0014 7917.

Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förordning (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Försäkringskassan (2023): Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång. Webbartikel
Försäkringskassans hemsida www.forsakringskassan.se. Hämtad 230102.

IFAU (2021). Unga som varken arbetar eller studerar. En beskrivning av gruppen och effekter av
insatser för att möta problemet. Rapport 2021:12. Institutet för arbetsmarknads- och
utbildningspolitisk utvärdering.

IFAU (2022): Insatser för unga arbetslösa med nedsatt arbetsförmåga. Effekter på arbetsmarknadsutfall i Sverige och Norge. Rapport 2022:13. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018): Utbildningen som stödande miljö för deltagare med högfungerande autism. Rapport från ett pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020): Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar.

Prop. 2016/17:188. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken. Hämtad från www.regeringen.se 230411.

Ramboll (2021): Nulägesanalys Samstart, Ramboll Management Consulting, april 2021.

Ramboll (2022): Halvtidsutvärdering Samstart, Ramboll Management Consulting, mars 2022

Ramboll (2023): Slututvärdering av Samstart, Ramboll Management Consulting, januari 2022

Regeringsbeslut Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken 2021–2031, Regeringsbeslut 2021-09-23. S2019/02213, S2021/06595.

Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Arbetsförmedlingen.

Rosholm, Lykke Sørensen, and Skipper (2019): What affects job prospects? The Employability Indicator Project. Væksthusets Forskningscenter. Nedladdad från www.vaeksthusets-forskningscenter.dk 221007.

SCB (2022). Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2021. Information om utbildning och arbetsmarknad (IAM) 2022:2.

Skollagen (2010:800).

Skolverket (2022): Skolverkets statistik, elever på gymnasieprogram – preliminär statistik, uppgift från september 2022. Hämtad från www.skolverket.se 221122.

Skolverket: Arbete med studie- och yrkesvägledning. Webbartikel, Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 221111.

Skolverket: Arbetsförlagt lärande (apl). Webbartikel. Hämtad från Skolverkets hemsida www.skolverket.se 230216.

Skolverket: Gymnasieprogrammen. Webbartikel, Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 221213.

Skolverket: Skolenhetsregistret. Databas tillgänglig på Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 20230216.

Skolverket: Skolenhetsregistret. Webbartikel, Skolverkets hemsida www.skolverket.se Hämtad 221213.

Socialstyrelsen (2022): Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism. Prioriteringsstöd till beslutsfattare och chefer 2022.

Tideman, Magnus, Lövgren, Veronica och Malmqvist, Johan (2020). Övergången från ung till vuxen – en kartläggning av det vetenskapliga kunskapsläget. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.